

Šiame numery

Atvirukai ir kubatūrinė pažanga Lietuvoje.
A. Maceinos laiškas Teilhardo šalininkams.
Dariaus Lapinsko Vilniaus temos spektaklis.
Wyston Hugh Auden mirus.
Winslow Homer apžvalginė paroda.
Londono horizontuose.
Spygliai ir dygliai.

Kertinė paraštė

Atvirukai ir kubatūrinė pažanga okupuotoj Lietuvoje

Štai modernus paradoksas: retas išeivinis turistai, nuvažiuoję į Lietuvą, pamato Lietuvą.

„Jūs, amerikoniai, mėgstate liuksus. O čia, Vilniuje, gi sutelktas meno ir kultūros liuksas. Tai ir džiaukitės Vilniumi!“, — taip neseniai prasitarė vienas tarybinis pareigūnas, porindamas savo išmintį senyvai moteriškai, labai norėjusiai pamatyti Utenos apylinkes, kur ji praleido aukštinę vaikystę, kur palaidoti jos mylimieji tėveliai.

Ten jai važiuoti neleido. Patairę gerai įsigilinti į Vilniaus kultūrinės atrakcijas ir pasigėrėti Trakų romantika. O po Utenas, Zarasus, Palangas tegu sau trankosi tarybiniai turistai, atvykę iš Leningrado, Charkovo, Maskvos, Voronežo... Jie, mat, lietuvių bičiuliai. Išvaduotojai. Tiesiog sunku supaisyti, kodėl juos išeiviai vadina okupantais.

Taigi mums keliauti po Lietuvą draudžia. Mes savo gimtąjį kraštą daug plačiau pamatome iš tų blyškiaspalvių atvirukų, kuriuos mums prisiunčia giminės ar draugai.

Pastaruoju laiku atvirukų leidimo ir spausdinimo technika lyg ir pagerėjo. Bet dar vis pasitaiko viena kita ūkanotų vaizdėlių serija. Kai kur fotografijose dažniau rodomi kiti, nei tik tie, kurie yra. Dar ir šandien spalvų bei detalių raiškumas toli gražu nepilnų Vakarų tipografinė kokybė.

Bet tai mažmožiai. Mums brangus kiekvienas Lietuvos vaizdas. Džiaugiamės pamatę Dotnuvos akademijos rūmus, ar tiltą per Nevėžį, ar Babėnų šilą, Beržoro ežerą, ar Nidos miestelį, kelio vingį, kaimo kryžių. Yra daug nuostabių daiktų.

Na, o kaip naujausioji statyba? Nieko sau. Pasitaiko skoningų projektų. Tačiau atvirukuose toji statyba dažniau pasirodo toji statyba, kaip kodėl prasišau su visa tarybinio cemento našta. Tenyškiai valdonai susi-

riesdami stengiasi įrodyti, kaip auga Lietuvos miestai, kyla žiūmūnai, Lazdynai, dygsta Lenino paminklai. Taip ir girdi iš tų serijinių vaizdėlių pompastišką šūksnį: „Mes didžiūojamės socialistine pažanga“.

Didžiūokitės, kiek tik rūpestingoji partija pageidauja. Bet nedarykite iš gražiosios Lietuvos kubatūrinio cirko. Nepaverskite spalvingų pakrančių blokhausais skruzdėlynais. Dėl butų stokos, suprantama, didžiulės gyvenvietės ir visokie narveliniai pastatai laikinai yra reikalingi. Tačiau tokia statyba didžiulius neverta. Ji yra tik bėdos padidėjęs procesas.

Tuo tarpu maskvinės pašto galvos net Vilniaus, kaip sostinės, 650 metų jubiliejui išleido pašto ženklą, kur Gedimino pilis rodoma tik šių naujų statybų fone, lyg čia būtų minima ne gotika, renesansas, klasika ir baroka, išgyvenusiostinės šimtmečiai, bet kokių Elektrėnų dešimtmetis. Tačiau argi galima ieškoti šitokių atveju maskvinės galvos logikos, ypač jeigu dar liečiama okupuoto krašto — Lietuvos istorija.

Vienodų statinių gretos doko gamtovaizdžio grožį. Nedaro įspūdžio net išgarsinti Vilniaus žiūmūnai, išsikeroję už svajingo Gedimino kalno. O ką sakyti apie nesekingus keturaukščius blokhausus šiauliuose Vilniaus gatvėje, arba apie tas vaiduokliškas dėžes Kėdainiuose prieš skaidraus Nevėžio.

Šių laikų psichologai bei sociologai neigiamai atsiliepia apie masines gyvenvietes. Šeimų sukimšimas kenkia nervų sistemai. Kenkia šeimų vienybei. Kenkia visuomeninei gerovei. Atskira šeima laimingiau gyvena privačiame namelyje, su savo kiemu, daržu, sodeliu.

Amerikoje prieš keletą metų vienur kitur buvo mėginta nepasitūrinčioms šeimoms statyti milžiniškus butų junginius, su visais moderniais įrengimais, iš

Laiškai Teilhardo šalininkams

TEILHARDO RAŠTŲ LIKIMAS

Antanas Maceina

1.

Pokalbis P. Teilhard de Chardin reikalui mūsų spaudoje jau įsisiūbavo. Nuo 1964 metų, kuriais, jei neklystu, pasirodė pirmieji šio klausimo straipsniai, išsilaikė mastytojų įvairiomis progomis teikė mum čia Teilhardo pažiūrų santraukos, čia jų aiškinimo, čia kritikos, čia gynimo: V. Bagdanavičius, P. Celiešius, L. Dambriūnas, L. Gižinskas, J. Jakštas, J. Kubilius, A. Maceina, J. Mačernis, A. Paškus, A. Prakapas, V. Rugis, G. Valančius, T. Žiūraitis — štai reta autorių gausybė tuo pačiu dalyku. Jau beveik išstas dešimtmetis, kai sklaidome vieną teoriją kaip pasaulio evoliucijos „filosofinę ir teologinę interpretaciją“ (Paškus II, 17, 1; žr. santrumpos). Ir reikia tik sveikinti šį dėmesį, nes jis rodo, kad mūsų pačių vargai vargeliai nėra dar tiek mūsų paglemžę, jog nebeturėtume nei noro, nei jėgos pasidairyti pasaulinių problemų platuose.

Ar šis „lietuviškosios raštijos dėmesys Pierre Teilhard de Chardin buvo gerokai pavėluotas“ (Paškus II, t. p.)? Kalendoriškai — taip: kitos tautos lukstina Teilhardą jau daugiau, negu du dešimtmečiai. Esamiškai — ne: vėluodami, mes išvengėme ano nekritinio susižavėjimo, „nelaisvo nuo perdėjimų bei fanatizmo“ (N. A. Luyten), kuris Teilhardą buvo pavertęs 20 amžiaus šv. Tomu, nepakeičiamu Krikščionybės perprasminimo, žmonijos ateities pranašu, mokslo ir religijos jungėju... Šio susižavėjimo atodaidų kartais girdėti dar ir mūsų pokalbyje: „Vargu ar šandien yra geresnis modelis krikščioniui intelektualui (mokslo žmonėms) kaip Teilhardas“ (Paškus II, 18, 5). Bet tai jau daugiau ar mažiau praeities dalykas. N. A. Luytenas OP, gamtos

to sumanymo nieko gero neišėjo. Dangoraižinės butų kolonijos tapo nusikaltimų ir kivirčių židiniais. Taikingos šeimos vengė keltis į tokius butus. Valdžiai prisėjo neapgyventus namus net vienur kitur susprogdinti. Ir negirdėjau, kad amerikiečiai tuos blokhausus būtų pasauliui demonstravę atvirukuose.

Reikia tikėtis, kad kubatūros krizė Lietuvoje ilgai neišsilaikys (ji būtų buvusi nugalėta prieš dešimtį metų, jei rusai būtų išsinešę iš mūsų krašto). Kai bus pereita prie individualių namelių statybos, tada atviručių vaizdėliuose tikriausiai nebus rodomi tie kubatūros „stebuklai“. Be abejo, tada gal turistai galės aplankyti ir kiekvieną Lietuvos kampelį. Be varžymų? Laisvai?

Taip — be varžymų, be antspauduotų popiergalių, parašų, be pataikavimo valdžios tijūnams.

Ar tokia pažanga įmanoma? Tik tuomet, kai Lietuva bus laisva ir nepriklausoma.

filosofijos ir antropologijos profesorius Fribourgo (Sveicarijoje) u-teludija, kad šandien „nemaža net ir tų, kurie buvo Teilhardu susižavę, atsuka jam nugarą ir jaučiasi jo apgauti“ (Civ, 438); „knygynininkai, pirmiau darę puikų biznį Teilhardo veikalais ar raštais apie jį, dabar vos pajėgia nusikratyti šiomis knygomis“ (Civ, 437). Luytenas džiaugiasi, kad anas „neobjektyviai pagreitintas (forciert) susižavėjimas Teilhardu atslūgo“ (t. p.). Nes tik „tuo būdu darosi galima aiškiau bei vienprasmiau suvoki ir įvertinti tikrą jo reiką“ (t. p.). Tai savo metu teigė ir šių laiškų autorius, pastebėdamas, kad „Teilhardo minčių gulstinis dėstymas... temdo bei apsunkina jo teorijos stulpų statmeninį išryškėjimą“ (DDK, 199). Todėl sava kritika (plg. DDK 217-294) jis ir mėgino. A. Paškaus žodžiais tarant, perkelti „Teilhardo klausimą“ filosofinę plotmę“ (Paškus II, 17, 1) ir tuo nukreipti mūsų dėmesį nuo madienio žavėjimosi į pagrindinius šio klausimo pradus.

Nūnai, pasisakius kritikos kriti-

kam, autorius norėtų dar sykį prabilti, tačiau ne tiek polemizuodamas tiesiog — polemika paprastai esti pokalbio karstas, — kiek kalbėdamasis toliau, kad nutiestų bendrąsias Teilhardo pažiūrų linijas, kurių šviesoje turėtų paaiškėti du dalykai: 1. ar „Didžiųjų daktarių klausimų“ kritika iš tikro yra Teilhardo pažiūrų nesupratimo vaisius, kaip ją aiškina A. Paškus (plg. Paškus I ir Paškus II), ir todėl tik dvikova su vėjo malūnais, o ne su pačiu Teilhardu; 2. ar Teilhardo šalininkai iš tikro gina autentišią jo teoriją, o ne savo pačių įvaizdžius. Mat, nesuprasti kurios nors teorijos gali ne tik jos kritikai, bet ir jos apologetas: nė vienas čia nėra saugus. Mažutis pavyzdys. A. Paškus sako: visi sutinka, kad „krikščioniškoji kūrimo samprata yra atremta į nebūtį. Sutinka su tuo ir pats Teilhard“ (Paškus I, 2, 67). Tuo tarpu Teilhardas apie nebūtį sako: „Grynas niekis yra tuščia sąvoka, tai pseudoidėja“ (Lex II, 197). Pripažįsta tad Teilhardas niekį kaip būties stoką ar nepripažįsta? O nuo atsakymo į šį klausimą priklauso visa kūrimo samprata Teilhardo teorijoje ir jos krikščioniškasis ar nekrikščioniškasis pobūdis. Susidaro įspūdis, kad Teilhardo šalininkai per mažai remiasi jo paties tekstais ir per mažai juos interpretuoja, pasitenkindami atpačioje pačias mintis taip, jog jos sutiktų su jų siekiniais. Štai kodėl Teilhardo teorijos autentiškumas jo šalininkų lūpose ir darosi įtartinas.

Aplinkui tris klausimus norėtų

autorius sukelti šiuos laiškus: 1. kuo būdinga yra Teilhardo mintis, 2. koks yra evoliucijos santykis su pasaulio dabartimi ir 3. ar žmonijos istorija iš tikro yra evoliucija. Autorius čia nebekartos to, ką yra dėstęs „Didžiuosiuose dabarties klausimuose“ Teilhardo reikalu. Čia jis mėgins anas mintis tik papildyti ir kai kur gal pratęsti. Kritinės gi Teilhardo gynybų pastabas jis įterps atitinkamose savo laiškų vietose, parodydamas tuo jų tiesą ar netiesą: radusi organiška vietą visumoje, kritinė pastaba savaime atskleidžia savo vertę.

Vietai pataupyti bus šiuose laiškuose

vartojamos tokios santrumpos:

Briefwechsel = Maurice Blondel — P. Teilhard de Chardin, Briefwechsel (išleista ir komentuojama H. de Lubac), München 1967.

Civ = Norbert A. Luyten, OP, Die Botschaft Teilhards an unsere Zeit, „Civitas“, Monatschrift des Schweizerischen Studentenvereins, 1973, nr. 7, p. 437-45.

Crespy = Georges Crespy, Das theologische Denken Teilhard de Chardins, Stuttgart 1963.

DDK = Antanas Maceina, Didieji dabarties klausimai, Chicago 1971.

Entstehung = P. Teilhard de Chardin, Entstehung des Menschen (Le groupe zoologique humain), München 1961.

Geheimnis = P. Teilhard de Chardin, Geheimnis und Verheissung der Erde, Reisebriefe 1923-39, München 1958.

Lex = Adolf Haas SJ, Teilhard de Chardin - Lexikon. Grundbegriffe, Erläuterungen, Texte, Freiburg/Br. 1971, 2 t.

Lobgesang = P. Teilhard de Chardin, Lobgesang des Alls (Hymne de l'Univers), Freiburg/Br. 1964.

Lubac = Henri de Lubac SJ, La pensée religieuse du Père Teilhard de Chardin, Paris 1962.

Melsen = Andreas G. M. van Melsen, Evolution und Philosophie, Köln 1966.

Mensch = P. Teilhard de Chardin, Der Mensch im Kosmos (Le phénomène humain), München 1959.

Paškus I = Antanas Paškus, Teilhardo Krikščionybė, „Aidai“ 1972, nr. 9 ir 1973 nr. 1-3.

Paškus II = Antanas Paškus, Maceinos ir Teilhardo dvikova dabarties krikščionio akys, „Draugas“ 1973, nr. 100 (17), 2 d. ir nr. 106 (18), 2 d.

Pilger = P. Teilhard de Chardin, Pilger der Zukunft. Neue Reisebriefe 1939-53, München 1962.

Rabut = Olivier A. Rabut OP, Dialogue avec Teilhard de Chardin, Paris 1958.

Smulders — Pierre Smulders, Theologie und Evolution, Essen 1963.

Viallet = François - Albert Viallet, Zwischen Alfa und Omega. Teilhard de Chardin, Nürnberg 1958.

Werke = P. Teilhard de Chardins Werke, Freiburg/Br. 1961-70, 9 t.

Zanta = P. Teilhard de Chardin, Briefe an Léontine Zanta, Freiburg/Br. 1967.

2.

Svarstant bet kurią teoriją, reikia visų pirma pasiklausti, kokio pobūdžio yra tie raštai, kuriais ši teorija remiasi, nes nuo to priklauso ne tik jos tikslumas, bet kartais net ir jos esmė. Kodėl, pavyzdžiui, mes negalime šandien nieko visiškai tikro pasakyti apie Heraklitą? Todėl, kad neturime jokių jo paties raštų, o tik jo minčių nuotrupas kitų autorių veikaluose. Surankiojus šias nuotrupas ir jas susisteminus, susidaro, be abejo, Heraklito dinaminės pasaulio sampratos vaizdas. Tačiau kas gali laiduoti, kad ta ar kita mintis (sakysime: „karas yra visų daiktų tėvas“) yra buvusi tinkamai suprata ir padoriai perteikta? Tas pat yra ir su Duns Scotto veikalais, kurių nevienas ne jo paties raštas, bet sudarytas iš jo klausytojų užrašų, o šie, kaip patyrimas rodo, yra reikalingi didžiai atsargaus naudojimo. Tas pat yra ir su Nietzsche veikalais, kurių „Wille zur Macht“ yra buvęs jo sesers stipriai „pataisytas“, taip kad tik prieš keletą metų, pasibaigus įpėdinių paveldėjimo teisei, galėjo būti paruoštas kritinis šių raštų leidimas. Tai primename todėl, kad panašus likimas yra ištikęs ir Teilhardo veikalus.

Popiežiaujant Jonui XXIII, šiam plačių pažiūrų ir didios dvasios žmogui, anuometinė Congregatio S. Officii paskelbė 1962 m. birž. 30 d. naują įspėjimą (monitum), esą

(Nukelta į 2 psl.)

Pr. V. Rudenio grafika

Nuotrauka K. A.

TEILHARDO RAŠTŲ LIKIMAS

Atkelta iš 1 psl.

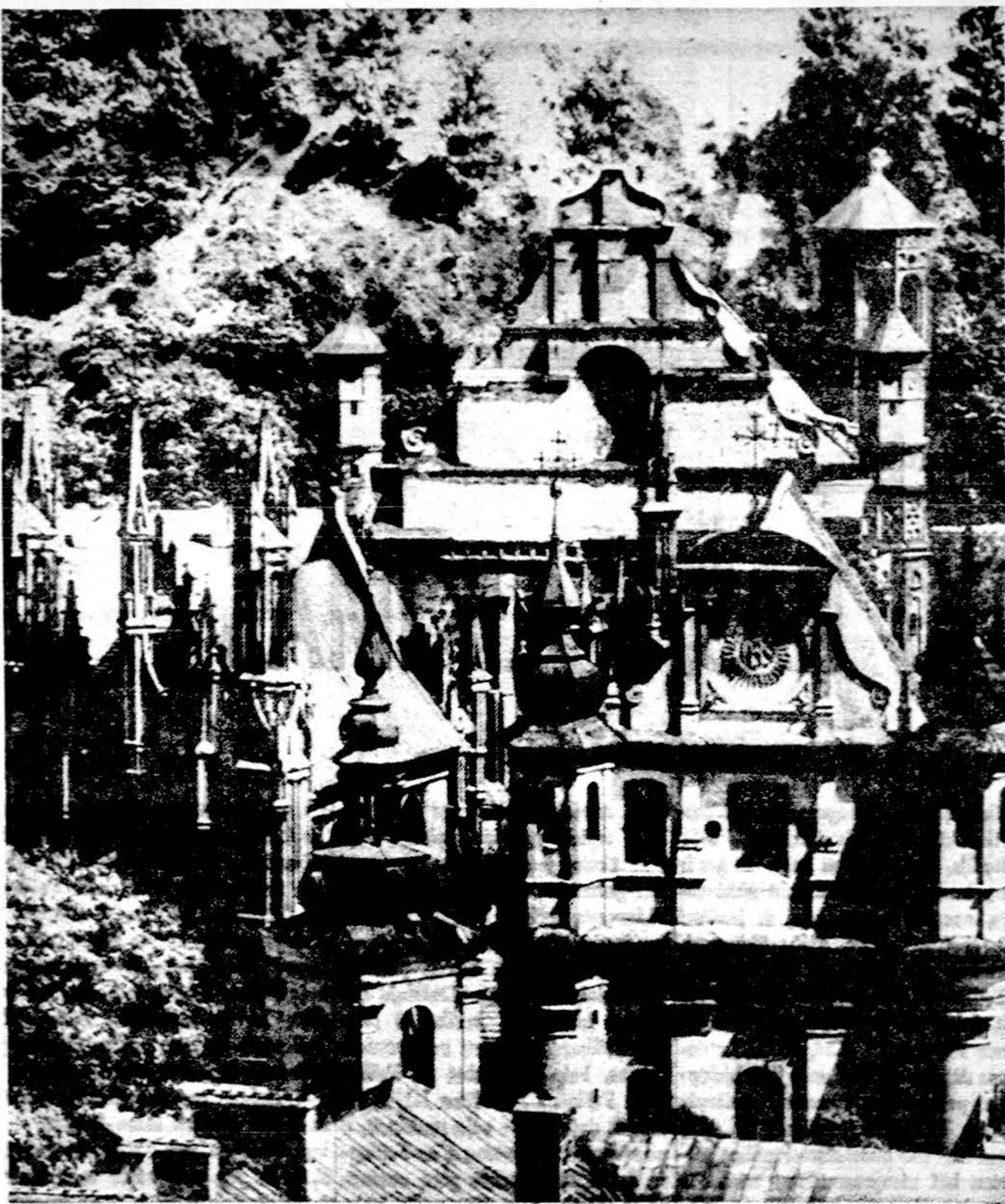
Teilhardo veikalus reikia skaityti kritiškai, „nes yra pakankamai aišku, kad minėti veikalai knibždėti knibžda dviprasmybių ir net rimtų klaidų, jog jos pažėdžia katalikišką mokslą — Quia satis patet praefata opera talibus scaturire abiguitibus immo etiam gravibus erroribus, ut catholicam doctrinam offendant“. Tai nėra pasmerkimas ar uždraudimas. Tai tik įspėjimas bei nurodymas, kad Teilhardo mintis anaipol nėra savaime aiški ir kad jo raštai negali būti priimti kaip krikščioniškas vadovas dabarties mąstytoje. Teilhardas buvo, tebėra ir, atrodo, liks klausimas, o ne atsakymas į didžiulius mūsų amžiaus rūpesčius — net ir į tą pačią evoliucijos problemą, kaip matysime vėliau. Užtat per drąsų būtų teigti, esą „jo sintezės rėmuose atsiskleidžia didesnė tikėjimo turtai, o ypač gamtos mokslais pagrįstas pasaulėvaizdis įsijungia į vieną didingą krikščioniškosios mistikos viziją“ (Paskus I 3, 101). Kasin ar tik ne dėl šio įsijungimo ir buvo išleistas anas kongregacijos monitum?

Šiuo klausimu kaip tik ir paliečiame Teilhardo raštų kilmę arba, jo paties pamėgtais naujadarais kalbant, jo „literogenezę“.

Teilhardas nebuvo tik kūjėlio ir kastuvėlio žmogus, nors ir nešiojosi juos nuolatos su savimi, kad pakelti padaužytą uolieną ar pakapstintų žemės sluoksnius. Jis buvo kartu ir plunksnos žmogus: jo raštų turime jau keliolika tomų: jų bus, be abejoj, ir daugiau. Tačiau kaip jie yra atsiradę? Nė vienas rašytas neraso tik sau pačiam. Nė rašyti tik sau, nė Teilhardas. Viename laiške iš Kinijos (1926.XI.7) savo giminaitei Claude Aragonnes jis šitaip apibūdina literatinius savo norus, sumanęs parašyti „Le milieu divin“: „Aš tikrai norėčiau „pralįsti“ (pro cenzūra, Mc.) ir būti skaitomas. Jei man pasisektų būti išpausdintam, tai, man rodos, būtų dėl to dviguba nauda: visų pirma paskleistais idėjų, kurios, kaip tikiu, daugelį padarytų laisvus; antra, galiausiai savai pastangai savotišką Bažnyčios pritarimą“ (Geheimnis, 107). Paskleisti savas idėjas Teilhardui pasisekė: gyvam esant, tiesa, dar tik iš dalies, o mirus — jau pasauliniu mastu. Laimėti Bažnyčios pritarimą betgi jam nepasisekė ligi pat šiol.

Keliai šiai pastarajai nesėkmei pastoję jo paties ordinas. Jeigu tikėtume G. Valančiui, kad „jeizuitų ordinas buvo ir tebėra vienas mokytojų ir smageningiausių“ („Laiskai lietuvim“, 1973, 3, 90), tai kaip tik šis mokytojas Teilhardas ir nedavė leidimo Teilhardo raštams spausdinti, išskyrus keletą specialių gamtamokslinių straipsnių. Mat, — tai tinka visom vienuolijom — rašas vienuolis visų pirma turi gauti savos vyresnybės sutikimą, jei nori šiuos raštus skelbti viešumoje, o tik paskui bažnytinę aprobatą. Ir štai, šio pradinio leidimo Teilhardas iš savo ordino negavo visą gyvenimą. Ne Roma, t. y. Vatikanas, čia buvo lemiantis veiksnys, bet jeizuitų vyresnybė. Jei Teilhardas savo laikuose ir mini Romą, tai jis turi čia galvoje ne Vatikaną, o Romoje esantį jeizuitų generalatą kaip paskutinę instanciją anam pradiniam leidimui duoti.

Šią instanciją Teilhardas klabeno nuolatos. Minėtai savo giminaitei jis sykį praneša iš Pekino (1940. XII.11): „Prieš dešimt dienų parašiau generaliniam vikarui (savo ordino, Mc.), painformuodamas jį apie savo knygą („Le phenomene humain“, Mc.) ir jos pataisas... Gal Romoje sutiks, kad aš pats pasirodyčiau“ (Pilger, 50). Bet jeizuitų vyresnybė nesutiko, neduodama Teilhardui nė tuo pačiu metu prašyto leidimo dalyvaui 1941 m. New Yorke rengiamame „Mokslo ir religijos“ kongrese (plg. Pilger, 60), kur, kaip Teilhardas rašo, „gamtai-

Sv. Onos, Bernardinų ir Sv. Mykolo bažnyčių ansamblis Vilniaus senamiestyje.

ninkai, filosofai ir teologai jau anturą sykį renkami susitarti dėl pagrindų žmogiškajam Credo, kuris turėtų gelbėti laisvę ir asmens vertę“ (Pilger, 50). Šiam kongresui Teilhardas galėjo pasiūlyti tik raštinį pranešimą (plg. Pilger, 51).

Vis dėlto 1948 m. pavyko Teilhardui keliauti Romon pasikalbėti su profesoriaus College de France. Čia aš esu, rašo jis anai giminaitei iš Romos (1948. X. 7), apgyvendintas generalate, specialiai rašytojam skirtame namų sparne... Priėmimas labai draugiškas“ (Pilger, 82-83). O po trejetos savičių savo draugui H. Breuil: „Kadangi College de France, man grįžus iš New Yorko, nuosirdžiai pažadėjo man esančią laisvą katedrą (šiuo atveju ji būtų skirta priorei), tai tėvelis Generalas ryžosi pasikviesti mane, kad pasikalbėtum su manimi apie šį College klausimą, apie galimą mano knygos leidimą (prieš dešimt metų parašiau apie „Žmogiškąjį fenomeną“) ir kad sutvarkytų apskritai mano padėtį (paskaitos, raštai ir k.). Tačiau dar nieko nėra nuspresta“ (Pilger, 85-86). Ir nebuvo nieko nuspresta. Tėvelis Generalas patarė Teilhardui katedros neimti, o dėl raštų skelbimo sakėsi pranešęs vėliau. Šio pranešimo Teilhardas niekad nesulaukė. Tasai „Žmogiškasis fenomenas“, dėl kurio jis tiek vargo, jį vis taisydamas, kad jį būtų cenzoriai (plg. Pilger, 86; vėliau apie tai kiek plačiau), išėjo tik po Teilhardo mirties 1955 metais, tuoj pat atsidauždamas į aštrią trijų jeizuitų kritiką žinomose teologiniuose žurnaluose: G. Bosio „Civiltas Cattolica“ (Roma, 1955 m. gruodžio nr.), J. Villain „Etudes“ (Paris 1955 m. gruodžio nr.) ir J. Gallot „Nouvelle Revue Theologique“ (Louvain, 1956 vasario nr.). Kai kas spėja, esą ši kritika buvusi „iš centro įtaigota, nors to ir negalima įrodyti“ (L. Boros, „Wort und Wahrheit“, 1958, nr. 1, p. 22). Atsimenant betgi, kad vienuolis turi gauti ordino pritarimą saviem raštams skelbti, nesunku suvokti, jog šių trijų jeizuitų kritika buvo ne kas kita, kaip tiesinis ankstesnio jų ordino nusistatymo Teilhardo minties atžvilgiu.

Betgi garsusis Louvaino filosofijos profesorius J. Maréchal (1878-

1944), studijavęs gamtos mokslus ir juos baigęs daktaro laipsniu, — kaip jis žiūrėjo į Teilhardo teoriją? Teilhardas yra jam nevieną savo raštą davęs skaityti, ir Maréchalis, yra Teilhardui — tai sako jis pats — parašęs nemažą „ilgų bei malonių išvedžiojimų“ (Briefwechsel, 124; plg. Geheimnis, 205). Tačiau Teilhardas nusimines priduria: „Svarbiausiose punktuose jis man prišienas“ (Briefwechsel, 124). Teilhardui atrodė, esą šis prišienimas kyla iš to, kad Maréchalio „filosofija stovi dar per toli nuo jo teologijos ir mistikos“ (t. p.). Maréchalis interpretavo Teilhardo evoliucinę teoriją augustiniskai, būtent, kaip medžiaginė esanti „rationes seminales“ išsiskleidimą, ir šia prasme laikė jo teoriją sugėrimą su Krikščionyste (plg. Lubac, 362). Bet ar Teilhardo evoliucinę teoriją iš tikro yra augustiniskai? A. Paskus tai paneigė (plg. Paskus I, 1, 15-19), kaip tai paneigia ir G. Crespy, specialiai šį klausimą tyrinėjęs, remdamasis E. Gilsonu, priėjęs išvados, kad „Teilhardo pažiūra anaipol nėra pažįstama Hippo sukūrė iš sykiu — „omnia creavit simul“ (Crespy, 189), ir kad todėl jo esančios kaip tik statinės pasaulio sampratos padarai (plg. Crespy, 191): Augustino evoliucija yra kuriantisios evoliucijos priešingybė“ (E. Gilson, cit. Crespy, 186). Bet jeigu taip, tuomet Maréchalis Teilhardo nesuprato...

3.

Teilhardas galop įsitikino, kad ordino pasitikejimo jis neturi. Būdamas Kinijoje, jis nuogastauja savo pažįstamai Leontine Zanta (1929. VIII.23), esą Kinijai galinti jam tapti nuolatine gyvenviete, o jis vis dėlto „nenorėtų atsikvilti savo svajones įsitvirtinti Paryžiuje. Bet tai priklausė nuo to, kaip toliau klostės oficialūs mano santykiai su Roma (su jeizuitų generalatu, Mc.), ir aš tikrai bijau, kad niekados nebeįstengsiu šia prasme atgauti savo „nekaltybės“ (Zanta, 93). Ir kiek vėliau: „Negaliu įžvelgti, kaip galėčiau sudaryti (su ordinu, Mc.) nuosirdžią taiką, nes atrodo, kad

mano kalčių sąrašas jau perpildytas“ (Zanta, 107).

Tiesa, Teilhardas pajėgė išsugdyti jausmą, kad „priešabi ordino elgsena“ jį „tik mažai tepalichia“, nes visa tai „atrodo juokinga, palyginus su didžiulėmis pasaulio reaklybėmis“ (Zanta, 96). Tačiau tai anaipol nereikšmė, kad ši ordino elgsena jo atžvilgiu nebuvo Teilhardui skaudi. Jis pats prisipažįsta, esą jį „erzina, kad Romoje nemėginta paregėti, kiek statomų bei saugojamų prado esama mano pastangose“ (Zanta, 45). Todėl jau 1926 m. jam kilo mintis pačiam vykti į Romos generalatą — „ne virve ant kaklo (čia Teilhardas turi galvoje vokiečių karaliaus Henrikio VII kelionę Canosson 1077 m., Mc.), bet kad kompetentingom įstaugom išaiškintum, į kokios rūšies skelbimą jaučiuos esąs lenkiamas ir kokių būdu mėginu suprasti žmonių kalbą ir ją kalbėti žmonėms, kurie mum yra taip lygiai „tolimi, kaip ir kiniečiai, užtat įdomesni, neįsė. Kad tik man būtų leista jiems kalbėti“ (Zanta, 45). Teilhardo draugas C. Bonneville, Lyono provinciolas, atkalbinėjo jį nuo tokio žygio Romon, todėl Teilhardas pajudėjo, kaip sakytą, tik 1948 m. paties jeizuitų Generalo kviečiamas. Bet ir iš šio asmeninio susitikimo nieko neišėjo. Ordinas buvo ir liko nenulaidus.

Ir vis dėlto yra savotiškai nuostabu, kad pats Teilhardas ordino nenuolaidumo, trukusio juk dešimtmečius, nesvarstė, į jo esmę nesigilino ir jo prasmės neieškojo. Tiesa, jis pakluso savai vyresnybei drausmės atžvilgiu, bet jis nesimė šio nenuolaidumo akivaizdoje permastyti savos teorijos. Jam atrodė, kad jo sankirtis su ordinu yra „gincas dėl žodžių, sukeltas tokių žmonių, kurie nesuvokia tikros gincos esmės“ (Zanta, 45). O tai buvo aiškiai per mažą. Jeigu Teilhardas būtų kiek dėmesingiau pažvelgęs į savo bendraamžių ir bendrabrolių J. Maréchalio padėtį, būtų nesunkiai pamatęs, kad tarp jo ir Maréchalio esama gana aukštos lygiagretės, nors ordino nusistatymas juodviejų atžvilgiu visiškai kitoks.

Maréchalis rašė tuo pačiu metu kaip ir Teilhardas. Maréchalio pastanga pasirinkti Kanto filosofiją „kertiniu akmeniu“ (E. Simons) sa-

viem svarstymam ir transcendentalines Kanto kategorijas jungti su šv. Tomu, kopiant šiomis kategorijomis ligi Absoliuto, buvo toks pat naujas bei drąsus žygis kaip ir Teilhardo pastanga jungti evoliucijos teoriją su teologija bei mistika ir evoliucijos laiptais kopti taip pat ligi Absoliuto. Abu mastytojai buvo lauzėjai dar neitų kelių: abu mėgino naujųjų laikų pasekmes filosofijoje ir moksle organiskai sieti su praeities laimėjimais. Kodėl tad Maréchalis galėjo paskelbti savo raštus (plg. jo pagrindinį veikalą „Le point de depart de la metaphysique, Paris 1922 ir t.t., 5 tomai), o Teilhardas — ne? Atsiminkime, kad Kanto filosofija buvo Bažnyčios taip lygiai griežtai atmetama, kaip ir evoliucijos teorija. Kodėl tad vienas ordino narys, jungdamas pasmerkta Kantą su išgarbintu šv. Tomu, nesutinka savos vyresnybės pasipriešinimo, o kitas to paties ordino narys, jungdamas pasmerkta evoliucijos teoriją su galiojančia teologija iš tos pačios vyresnybės negauna leidimo nė viename šios rūšies raštu? Tai klausimas iš tikro vertas dėmesio, norint suprasti jeizuitų nusistatymą naujų teorijų atžvilgiu. Ir reikia tik stebėtis, kad Teilhardui savęs palyginimas su Maréchalio neatėjo nė į galvą: jis mūrmėjo ir kenėjo, tačiau nesidairė aplinkui — net ir savo ordino rėmuose.

O ar tik ne paties Teilhardo prieštartinis Maréchalio, esą šiojo filosofija stovinti dar per toli nuo jo teologijos bei mistikos (plg. Briefwechsel, 124), nepaaiškina Teilhardo raštų likimo? Ar evoliucinę jo teoriją nestovi kartais jau per arti prie teologijos bei mistikos? Juk jei kuris nors mastytojas mėgina gamtamokslinio teoriją įvesti į teologiją ir mistiką, tai jis turi labai kritiškai ir aiškiai išdėstyti šio įvedimo pobūdį, prasmę ir ribas. Ar šiuo atžvilgiu Teilhardas iš tikro yra buvęs pakankamai kritiškas, apdairus ir aiškus? Šių laisų autorių savo kritikoje yra minėjęs, kad, H. de Lubako liudijimu, pats Teilhardas jaučias ir savo laikuose nesėkį prisipažinęs, esą jo sąvoka „kūrybinis vienijimas“, kuria jis mėginęs pakeisti kūrimo iš nebūties sąvoką, esanti reikalinga pataisui pasaulio pradžios ir žmogaus sielos atžvilgiu (plg. DDK, 252). Ir vis dėlto jis šiuo pataisui nedarė. „Tegu kiti mane suderina su principais, jei jie tai gali“, rašė Teilhardas (Lex II, 156). O kas tada, jei šie kiti Teilhardo suderinti negali? Kas tada, jei šis derinimas virsta konfordinizmu, kurio kaip ugnies vengti patarė pats Teilhardas (plg. Lex II, 65)? Kas kuria visuotinę teoriją, apimančią visatos praeitį ir ateitį, mokslą ir tikėjimą, biologiją ir kristologiją, ir tuo pačiu metu teigia, neteikias „teorinio visatos išsivystymo pagal aukščiausius principus“ (Lex II, 156), neturi stebėtis, jei šen ar ten jis aniem aukščiausiem principam

nusikalsta ir jei kiti šį nusikaltimą pastebi bei parodo. Teilhardas stipriai klydo, manydamas, esą jo raštai „semia savo jėgos iš pastangų vengti bet kokios priebeigos metafizikon“ (Lex II, 157). Nes kas gi patikės, kad tokios sąvokos, kaip: kūrimas vienijimu, medžiagos vidus (le dedans), medžiagos sąmonė, kūrybinė evoliucija, žmogus kaip evoliucijos savisąmonė, žmogus kaip raktas visatai pažinti, noosferoje besikurianti antsamone, — kad visos šios sąvokos yra įmanomos, „atkakliai pasiliekančios aprašyk plotmėje“, kaip tai tvirtina Teilhardas (t. p.)? Nesirūpinimas „metafizine daiktų puse“ (Lex II, 156), aiškiai brai-

džiojanti metafizikos vandenys, ir padarė, kad Teilhardo raštai gimė, švelniai kalbant, nepakankami „išnešioti“.

Štai kodėl jeizuitų ordinas Teilhardo pastangomis teorinėje plotmėje ir nepasitikejo, nors ir regėjo gerą jo valią kalbėti žmonėms mūsų amžiaus kalba. Tačiau ši kalba turėjo būti atremta į stiprius pagrindus: ji neturėjo būti daugiaprasmė ar net klaidinanti; ji neturėjo sudaryti įspūdžio, kad ją užtrinamos skirtybės tarp esmingai kitokių būties plotmių: kūrimas — išsivystymas, medžiaga-dvasia, pasaulis-

(Nukelta į 3 psl.)

DR. VL. BLAŽYS
PLAUCIŲ IR VIDAUS LIGŲ
2801 West 63rd Street
Kampas 63-608 ir California
trmad., antradi., ketvirtadi. nuo
6 iki 7:30 val. vakaro
Seštadi. nuo 2 iki 3:30 val.
Trečiadi. ir penktadi. užduaryta
Ofiso telefonas 476-1012
Rezid. tel. WA1brook 5-3048

DR. C. K. BOBELIS
INKSTŲ IR ŠLAPIMO TAKŲ
CHIRURGIJA
Tel. — 695-0533

FOX VALLEY MEDICAL CENTER
860 Summit Street
Routo 58 — Elgin Illinois

Tel. ofiso HE 4-5849, rez. 388-2333

DR. PETER T. BRAZIS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
2434 West 71st Street

Val. pirm. ketv. 1 iki 7 popiet.
antradi., penkt., 1-5, treči. ir šešt. tik
sustaturs

Dr. Ant. Rudoko kabinetas perėmė
DR. EDMUND E. CIARA
OPTOMETRISTAS
2709 West 51st Street

Tel. GR 6-2400

Val. pagal susitarimą: pirmadi. ir
ketv. 1-4 ir 7-9; antradi. ir penkt.
10-4, šeštadi. 10-3 val.

Ofs. tel. 735-4477 Rez. PR 8-6960

DR. E. DECKYS
GYDYTOJA IR CHIRURGE
SPECIALYBĖ NERVŲ IR
EMOCINIS LIGOS

CRAWFORD MEDICAL BUILDING
6419 So. Pulaski Road
Valandos pagal susitarimą

Rezid. tel. — GI 8-0873

DR. W. M. EISIN - EISINAS
AKUŠERIA IR MOTERŲ LIGŲ
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

6132 So. Kedzie Ave., WA 5-2670

Valandos pagal susitarimą. Jei
atšaltėja, skambinti: MI 8-0001

Tel. — BE 5-5893

DR. A. B. GLEVECKAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
Specialybė Akių Ligos

3907 West 103rd Street

Valandos pagal susitarimą

Ofiso tel. PR 8-3220

Namų — rezid. — P-Prospect 8-9081

DR. JANINA JAKŠEVIČIUS
JOKS A
VAIKŲ LIGOS

2656 West 63rd Street

Pirmadi., antradi., ketvirtadi. ir penkt.
nuo 12 iki 3 val. ir nuo 5 iki 8
val. vak., šeštadi. nuo 1 iki 3 val.

Ofs. PO 7-0606 Rez. GA 3-7273

DR. A. JENKINS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS
3844 West 63rd Street

Val. kasdien nuo 1-4 p. p. ir 6
iki 8 val. Trečiadi. ir šeštadi. užduaryta

DR. K. A. V. JUCAS
Board Eligible

American Board of Dermatology
SPECIALYBĖ ODO LIGOS
IR CHIRURGIJA

6324 North Milwaukee Avenue

Tel. 763-3310 549-5400

Visi telefonai 652-1581

DR. F. V. KAUNAS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1407 So. 48th Court, Cicero

Val. kasdien 10-12 ir 4-7 Trečiadi. ir
šeštadi. tik sustaturs

Tel. ofiso ir buto Olympe 2-4150

DR. P. KISIELIUS
GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

1448 So. 50th Avenue, Cicero

Kasdien 1-3 val. ir 4-5 val. vak.
Išskyrus trečiadienį.

Šeštadienį 12 iki 4 val. popiet.

Tel. REliance 5-1811

DR. WALTER J. KIRSTUK
(Lietuvis gydytojas)

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

3925 West 59th Street

Val. pirmadi., antradi., ketvirtadi. ir
penktadi. nuo 12-4 val. p. p. 6-8
val. vak. šeštadi. 12-3 val. p. p.

Remkite tuos biznierių, kurie
skelbiasi dien. „Drauge“.

DR. K. G. BALUKAS

DR. FANG C. LU

Akušerija ir moterų ligų
GINEKOLOGINĖ CHIRURGIJA

6449 So. Pulaski Road (Crawford
Medical Building) Tel. LU 5-6446

6997 W. 83 St., Justice, IL — 599-0569

Pirmą likonius pagal susitarimą
Jei atšaltėja, skambinti: 874-8013

DR. NINA KRAUCEL
KRIAUGELIONAITĖ

AKUŠERIA IR MOTERŲ LIGŲ

6132 So. Kedzie Ave.

Tel. WA 5-2670, neatšaltėjus skambinti
471-0225 Valandos pagal susitarimą

DR. IRENA KURAS
GYDYTOJA IR CHIRURGE

KIDIKŲ IR VAIKŲ LIGŲ
SPECIALISTĖ

MEDICAL BUILDING

7154 South Western Avenue

Valandos: Kasdien nuo 10 v. ryto iki
3 v. popiet. Trečiadi. ir šeštadi. npr.

10 v. ryto iki 1 v. popiet.

Ofiso telefonas RE 7-1168

Rezid. telefonas — 239-2919

Ofiso HE 4-1818. Rez. PR 6-9860

DR. J. MEŠKAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

SPECIALYBĖ VIDAUS LIGŲ

2454 West 71st Street

(71-08 ir Campbell Ave. Kampas)

Pirmadi., antradi., ketvirtadi. ir penkt.
nuo 8 val. popiet iki 7 v. vak. Šeštadi. nuo
9 v. ryto iki 11 val. ryto — tik
sustaturs

DR. FRANK PLEČKAS

OPTOMETRISTAS

Kalba Lietuviškai

2618 W. 71st St. — Tel. 737-5149

Turima akis. Pritaikiu akinius ir
„contact lenses“

Val. pagal susitarimą. Užduaryta treči.

DR. LEONAS SEIBUTIS

INKSTŲ, PUSLIES IR PROSTATO
CHIRURGIJA

2656 W. 63rd Street

Val. antradi. nuo 1-4 popiet

ir ketvirtadi. nuo 5-7 vakaro

Ofiso tel. 776-2880; rez. 448-5545

DR. J. J. SIMONAITIS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Adresas: 4255 W. 63rd Street

Ofiso tel. REliance 6-4449

Kadid. G.Rovelli 6-0617

Valandos: pirm. ir ketv. nuo 12 val.
iki 2 val. p. p. ir nuo 7 iki 8 v. vak.

antr. ir penkt. nuo 12 iki 3 val. p. p.

ir vakarais pagal susitarimą

DR. VYT. TAURAS

GYDYTOJAS IR CHIRURGAS

Bendra praktika ir moterų ligos

Ofiso tel. rez. 2653 W. 59th St.

Tel. P-Prospect 6-1228

Ofiso val.: Pirm., antr., treči. ir
penkt. nuo 3 iki 4 val. ir nuo 6 iki 8
v. v., šeštadi. 2-4 val. popiet. ir kitu
laiku pagal susitarimą.

Ofiso tel. HE 4-5123. Namų GI 8-9160

DR. V. TUMASONIS

CHIRURGAS

2454 West 71st Street

Val. pirm., antradi., ketv. ir penktadi.
2-4 ir 6-8. Treči. ir šeštadi. užduaryta

Tel. P-Prospect 6-9400

DR. ONA VAŠKEVIČIUS

(VASKAS)

GYDYTOJA IR CHIRURGE

Vilniaus bernardinų sodo ir vienuolyno vaizdas 19-tame amžiuje. Dailininkas K. Račinskis, litografas I. Ozienblovskis.

Wystan Hugh Auden

Daina: Sustabdykit visus laikrodžius

Sustabdykit visus laikrodžius, išjunkit visus telefonus,
Sultingų kaulu prilaikykite šuns lojimą,
Nutildykite pianinus ir duslūs būgno dūžiai
Išneškit kurstą, raudotojai teatinie

Leiskit lėktuvams dejuojančiai sukotis danguje,
Jame dūmais įrašant: Jis Yra Mūsų,
Užriškite ant miesto balandžių baltųjų kaklų popieriaus
kaspinus,

Judėjimo polieja temūvi pirštinėm juodom.

Jis buvo mano šiaurė, mano Pietūs, mano Rytai
ir Vakariai,
Mano darbo savaitė, mano Sekmadienio poilsis,
Mano vidurdienis, mano vidurnaktis, mano šnektas,
mano daina;
Maniau, kad meilė išliks amžinai: Suklydau.

Dabar žvaigždės jau nebereikalingos; gesinkite
Iekvieną:
Iškraustykit mėnulį ir išardykite saulę;
Išpilkite laukan vandensynus, sušukite miškus:
Nes jau dabar gervė jau nieko gero neišeis.

Musée des Beaux Arts

Kandis jie niekada neklydo
Senieji Meistrai suprato jie gerai
Jos žemiškąją būty: ateinant jai,
Kai kas nors kitas valgo, langų atidaro ar tik
nuobodžiaus pasivaikštinėja;
O kaip, kai vyresnieji pagarbiai, aistringai laukia
To stebuklingojo gimimo, vis turi būt vaikai,
Kurie ne taip labai ir benorėjo, kad šitaip atsitiktų,
Jiems čiužinėjant pamiškės prūdely.

W. H. Auden, vienas žymiausių, angliškai rašiusių XX amžiaus poetų, mirė rugsėjo 29 dieną, sulaukęs 66 m. amžiaus, savo namuose netoli Vienos, Austrijoje, kur jis kasmet kelis mėnesius pagyvendavo. Buvo gimęs ir išsimokslinęs Anglijoje, bet vėliau apsigyveno Jungtinėse Amerikos Valstybėse, o nuo 1946 metų jau turėjo ir šio krašto pilietybę. Taip dviejų didelių šio šimtmečio poetų keliai savitaiškai prasiplėkė: T. S. Eliot (1898-1965) buvo gimęs ir išsimokslinęs Amerikoje, bet vėliau persikėlęs į Angliją ir tapęs jos piliečiu. Išleisti W. H. Auden poezijos rinkiniai: Poems (1930), The Orators (1932), The Dance of Death (1933), Look Stranger (1936), Another Time (1940), The Double Man (1941), The Age of Anxiety (1947), laimėjo Pulitzerio premiją, Shield of Achilles (1955, laimėjo American National Book Award). Pirmuosiuose savo rinkiniuose W. H. Auden labiau užgriebė socialines bei visuomenines temas, vėliau labiau palinko į filosofinius, net religinius klotus. Ir paskutinė jo poezijos knyga, išleista 1972 m., pavadinta "Epistle to a Godson".

Tie Meistrai niekada nepamiršo,
Kad būtina net ir šurpioni konklynystė
Vis vien kuriam kampe ar vietoj sujauktojo,
Kur šunės velka šunišką gyvenimą ir budo arklys
Savo pasturgalį, niekuo nedėta, i medį pasikaso.

Pavyzdžiui, ir Brueghelio "Ikare" kaip viskas
nusigrįžta

Gana ramiai nuo tos avarijos; artojas gal
Girdėjo plaukštelėjimą, neatsakytą šauksmą,
Bet jam tai buvo nesvarbi nelaimė; saulė gi švietė taip
Kaip ir turėjo šviesti i baltąsias kojas, pradingstančias
žaliajam vandeny; ir tas brangus, trapusis laivas

turėjo pamatyt
Kažką taip nuostabaus — berniuką iš padangių
krinant,

Bet laivas sekė savo paskirtį ir plaukė sau ramiai tolyn.

Vertė Jurgis Bradūnas

Pieter Brueghel (vyresnysis, olandas 1520 - 1569) Ikaro kritimas
Paveikslas yra Karališkame muziejuje, Briuselyje, Belgijoje

Vilniaus pašvaistei žėruojant

Dariaus Lapinsko muzikinio spektaklio išvakarėse

Kai naktis išdildindavo ant sienos kabančiame žemėlapyje Lietuvą dalinančią gėdos liniją, mes praverdavome langą ir nuo šios pusės demarkacijos linijos gėrėjomės Vilniaus miesto šviesų pašvaiste, bandydami išgirsti mūsų senosios sostinės ritmą. Tačiau vien tik svaiginanti tylą atsimušdavo i mūsų veidus ir nukreipdavo mūsų akis i ant stalo begulintį lietuvių liaudies dainų rinkinį. Tada mes jį atskleisdavome, ir iš jo pradėdavo sklęsti žavingiausios melodijos, bylojančios apie mūsų Vilniaus dainą praeitį. Šių vieno lietuvių poeto prisiminimų dvasioje bus ir šis jubiliejinis dainos, žodžio, judesio ir šviesų spektaklis "Vilniaus pašvaistė".

Pirmoji dalis — Graudžioji

Išjos brolis i karužę,
— Kada, brolė, tu parjosi? —
— Lauk, sesute, pusę metų,
Nesulaukus pusę metų...
— Perbėg žirgas, parprunkšuoja.
— Kur palikai mano brolį? —
— Vilniaus lauke ant smiltynų
Ant šonelio vėjelį gėrė...
Aukštelininkas žvaigždeles
skaitė...

Šioje dalyje lietuvių liaudies dainų melodijomis ir tekstais atpasakojamas tragiškas berniuko — brolielio, išėjusio kariauti i Vilniaus miestą, likimas. Čia dainininkai, pasakotojas ir kalbančios choras — vietomis solistiniai, vietomis įsijungdami i gana sudėtingą liaudišką polifoniją — piešia graudžiąją mūsų sostinės pusę, kur mūsų kaimo vyrai buvo surenkami vienam ar kitam karui ir iš kur dažnas jų nebe grįždavo atgal pas savo mergelę — seselę.

Toliau sekančiame intermezzo Jeronimo Kačinsko simfoninės poemos "Senoji Vilniaus pilis" garsuose Violeta Karosaitė ieško judesio ir šokinės išraiškos bei šviesų pagalba bando atkurti giliają Lietuvos senovę.

Antroji dalis — Meilioji

Surūko, rūko — rūko, surūko
Vilniaus laukai.
Ko rūko, rūko, — rūko, rūko,
rūko Vilniaus laukai.
Parvedė, vedė — vedė, parvedė
brolis martutę — martutėlę.
Parvedė brolis, — vedė brolelis
martutę — martutėlę — martutėlę.

Šioje dalyje sublizga Vilnius, kaip meilės miestas. Čia berniukas susiranda mergelę, parsiveža namo i kaimą, tačiau ne visada namiškiams sekasi atspėti jos užgaidas. Nenori ji nei dainuoti, nei šokti, nei sėsti už stalo. Tik kai tėvutis pasiūlo: "Prašom,

martutę, išgerk kupelę", tada martelė nušvinta ir labai linksmi atsako: "Jei žali vynai, tada išgersiu, padėkavosi".

Trečioji dalis — Linksmoji

Buvo dėdė Vilniuj,
Gal buvo, gal nebuvo,
Aš, dėdyt, nežinau, ir namie
nebuvoau.
Buvo, buvo, kaip nebuvo.

Šio liaudiško kontrapunkto forte prabėga mozaikškas lietuvių kaimo humoras, kuris savo absurdiškumu ir sąmojumi prilygsta geriausiems šių dienų absurdiškim veikalui.

Toliau sekančiame interlude šokio judesiu vaizduojama žavingoji Vilniaus apylinkių gamta, kur ir vėl pasirinkta Jeronimo Kačinsko simfoninis kūrinys "Neris ir Vilnelė".

Ketvirtoji dalis — Didingoji

Šiai daliai žodinis tekstas patimas iš neseniai pasirodžiusios

Kazio Bradūno knygos "Poikalbiai su karalium", gi muzikinė dalis išvystoma iš populiariosios liaudies dainos "O ant Vilniaus aukštų kalnų". Čia, lygiagrečiai vystant dvi temas, yra pasiekiamas kulminacinis taškas dainoje "Jau sumušė ir i būgnus, sužvanavo ir i varpus, jau perkalbėjo Vilniaus vaiteitę, i karietą įsodino", o tekste "Bėga kaukai slėpt rūpintojėlio, laumės plaua kryžių vakare, šviečia saulė, o nėra šešelio, pučia vėjas, nešia giria". Po to stiprus dramatinis akcentas ir vėl tyliai užbaigiama ši didingoji dalis, kaip ir tylus Vilnius dieną ir naktį, bežvelgias i mus iš anapus Atlanto.

Šis Vilnius, kaip sostinės, 650 metų jubiliejui Dariaus Lapinsko parengtas, apipavidalintas ir savo paties muzikine gija surištas spektaklis įvyks Jaunimo centro didžiojoje salėje, Chicago, spalio 14 d. (sekmadienį) 4 val. popiet.

Rengia "Margutis". krp.

TEILHARDO RAŠŲ LIKIMAS

(Atkelta iš 2 pusl.)

Dievas ir t. t. Tuo tarpu kas sakosi, "negalys pasaulio — net ir fizikinių požiūriu — įsivaizduoti kitaip kaip tik didžiulio dvasios judesio pavidalą" ir todėl ryžtasis rašyti "dvasios fiziką, ne metafiziką" (Teilhard, Zanta, 89), tas savaime atsiduria labai slidžiam dviprasmybės kelyje, pažadindamas įtarimo, kad čia turime reikalo arba su dar labai neišvystyta mintimi, aptemdinta daugybę metaforų, arba su daugiau ar mažiau slapto monizmu, tegu jis ir vadintųsi spiritualizmu vardu. Todėl jėzuitų ordinas ir darė skirtumą tarp Marechalio ir Teilhardo, nors abiejų pastangos buvo naujos, drąsios, tradiciškai neįprastos. Jeigu tad G. Valančius, priekiaudamas dabartiniame Teilhardo kritikai, klausia, ar "jėzuitai — teologijos ir filosofijos ignorantai?" ("Laiškai lietuviams", 1973, 90), tai reikia i tai aiškiai atsakyti: jokiū būdu. Jeigu jie būtų buvę ignorantai, nebūtų darę skirtumo tarp Marechalio ir Teilhardo: jie būtų šio skirtumo net nesupratę.

4.

Negaledamas savo raštų skelbti viešai, Teilhardas vis dėlto nemetė plunksnos. Tačiau jis rašė, kaip pripažįsta broliui, "savam privačiam archyvui" (Pilger, 168-69). Rašyti gi savam archyvui yra visai kas kita, negu rašyti viešumai. Šia prasme yra teisingas A. Paškaus apgalvestavimas, "kad bažnytinė cenzūra, uždrausdama spausdinti filosofinius, teologinius Teilhardo raštus, atėmė vienintelę progą ir autoriaus ir kriti-

ku vaisingam dialogui" (Paškus I, 1, 14). Iš tikro, raštų paskelbimas būtų privertęs Teilhardą giliau permąstyti ir aiškiau išdėstyti nevieną savo idėją. Savo ruožtu tai būtų paskatinę ir kritikus bei šalininkus greičiau įžvelgti tiek Teilhardo teorijos vertę, tiek jos trūkumus. Dabar Teilhardo veikalai yra pasilike nebe dialogas su viešuma, bet tik monologas su saviu pačiu. Tai tik apmatai ir net nuotrupos, rašyti arba tik sau pačiam, arba savo artimiausiam draugam — be žvilgsnio i kritikus ir i visuomenę ir todėl be reikalingo tikslumo bei griežtumo.

O kad Teilhardas būtų savo raštus jį išleidimo atveju tikslinęs, rodo jo elgesys su "Le phenomene humain". Vykdamas Romon 1948 metais prašytų šiai knygai leidimo, jis pasiėmė jos rankraštį ir pradėjo jį perdirbinėti, belaukdamas atsakymo i savo prašymą. "Šiuo tarpu aš rankraštį pertaisau pagal pastarąsias dvi (ordino cenzorių, Mc.) revizijas", rašo jis H. Breuil (1948, X, 28). "Visą tekstą nušėjau i - taškais, įtarpų pavidalu; padariau dvylikos puslapių santrauką užbaigai. Ir dabar iš tikro tikiu, kad šiomis pataisomis... pirmą kartą tekstas tik laimėjo" (Pilger, 86). Nėra abejonės, kad Teilhardas savo raštus būtų dar labiau tikslinęs, jei būtų turėjęs prieš akis ne tik ordino cenzorius, bet ir pasaulio mokslininkus bei jų pastabas.

Bet ir neleidžiami spausdinti Teilhardo raštai vis dėlto plito — šiandien sakytume "samizdat" būdu. Ilgametė jo sekretorė juos perrašinėjo, multiplikavo ir platino, "vos galedama patenkinti pakla-

tuoj pat pradėta šie nuorašai rinkti, grupuoti ir leisti. Iš jų tad ir susidarė dabartiniai Teilhardo veikalai tomai.

Tačiau kaip tik dabar ir kyla klausimas: kiek šie nuorašai yra autentiniai? Ar jie yra tokie, kokie buvo išėję iš paties Teilhardo plunksnos? Ar jie nėra "pataisyti" bei "papildyti"? Kad tokiai abejonei būtų kiti nežinomų nurašinėtojų, kuriems Teilhardas atrodė arba per griežtas arba per minkštas? Be abejo, tėv. Žiūraitis teisingai įžvelgia, kad Lubacas savo knygoje, lietuviškai tarant, tempia Teilhardą ant savo korpuliacijos, kur i kiek tik gali: jo šviesoje Teilhardas pasirodo toks "nekalts avinėlis", jog netenka bet kokio originalumo (kaip ir A. Paškaus interpretacijoje, apie kurią kalbėsime jau kitur kiek plačiau). Vis dėlto pagrindinės svarbos sąvokų pakeitimo jų priešingybėmis, vargu ar pats Lubacas būtų ėmęs. Greičiausiai šių pakaitų šaltinis yra tasai nekontroliuojamas, beveik pogrindinis ir sektantiškas Teilhardo raštų "samizdat".

Gal tai paaiškintų ir tą sunkų priekaištą, kurį tėv. T. Žiūraitis OP daro H. de Lubacui, esą šis nepateikęs autentinio Teilhardo, o kurias savą teilhardistiką: "Teilhardistika — tai netikras, iškreiptas teilhardizmas" ("Darbininkas", 1973 nr. 25, p. 6). Lubaco "teilhardistikoje" labai dažnai (ne visada) randame iš esmės pakeistą teilhardizmą... Todėl Lubacas savo net svarbiausiose veikale apie Teilhardą (plg. santr. "Lubac", Mc.) yra paskelbęs savo kūrybos teilhardistinę, o ne paties Teilhardo kūrybos autentišką vadinamąją mokslo — teilhardizmą" (t. p.). Tėv. Žiūraitis pateikia ir pora pavyzdžių šiomis kraipom: užuot "Krikščionybė" Lu-

basas cituoja "žmonija (Humanite)", užuot "vieningumas (integralite)" — "vientisumas (integritė)". Tai tas pat, kas yra įvykę ir su mūsų aukščiausi minėtu pavyzdžiu. Bet čia kaip tik ir lieka neaišku, ar šias pakaitas iš tikro yra padaręs pats Lubacas? O gal jis naudojosi tokiu ano "samizdat" tekstu, kuriame minimos pakaitos jau buvo padarytos kitų nežinomų nurašinėtojų, kuriems Teilhardas atrodė arba per griežtas arba per minkštas? Be abejo, tėv. Žiūraitis teisingai įžvelgia, kad Lubacas savo knygoje, lietuviškai tarant, tempia Teilhardą ant savo korpuliacijos, kur i kiek tik gali: jo šviesoje Teilhardas pasirodo toks "nekalts avinėlis", jog netenka bet kokio originalumo (kaip ir A. Paškaus interpretacijoje, apie kurią kalbėsime jau kitur kiek plačiau). Vis dėlto pagrindinės svarbos sąvokų pakeitimo jų priešingybėmis, vargu ar pats Lubacas būtų ėmęs. Greičiausiai šių pakaitų šaltinis yra tasai nekontroliuojamas, beveik pogrindinis ir sektantiškas Teilhardo raštų "samizdat".

Kiek betgi tokių sąvokų Teilhardo "samizdat" yra perdirbęs? Kiek jis jų yra iškraipęs ar pataisęs? Ar eile dviprasmybių bei prieštaravimų, taip aiškiai regimų Teilhardo raštuose, yra iš tikro jo minties neišsivystymo padaras ar gal jo skleidėjų bei garbintojų darbas? I tai šiandien dar niekas atsakyti negali. Ligi šiol pasirodę jo laiškai yra dar labai nepilni ir jo giminių labai iškarpinėti, ypač vad. "kelionių laiškai" (1923-55), kur aiškiai jau, kad čia norima Teilhardą užkelti ant tam tikro pastovo kaip "stebėtoją didžiųjų žemės apraiškų, kurių veidą jis taip aistringai myli", taip apibūdina jį jo giminaite Claude

Aragones, šių laiškų leidėja (Geheimnis, 15).

Teilhardo raštų likimą stipriai apsprendė ir, atrodo, ateityje dar ilgai apspręs jėzuitų ordino ginčas su Teilhardo giminėmis dėl autoriaus teisių paveldėjimo: kam jos priklauso mirusiojo vienuolio atveju — jo ordinui ar jo giminei? Pagal bažnytinius kanonus po iškilmingųjų apžadų "visos gėrybės, bet kokių būdu vienuoliui priklausančios", pereina ordino žinion (CIC, can. 582, 1). Tuo remdamasis, jėzuitų ordinas, Teilhardui mirus ir jo giminė pradėjus leisti jo raštus, iškėlė Prancūzijos teisme bylą — ir pralaimėjo. Prancūzų teismas autoriaus teisių paveldėjimą pripažino Teilhardo giminei. Tėv. T. Žiūraitis teisingai šiuo atžvilgiu pastebi, kad "visi svarbiausi Teilhardo rankraščiai ("vadinasi, tieji, kurie buvo pasklidę "samizdat" būdu, Mc.) priklauso ne nuo jėzuitų" (t. p.). Jeigu tačiau jėzuitų ordinas šią bylą būtų laimėjęs, tai žinant ankstesnį jo nusistatymą Teilhardo raštų atžvilgiu, vargu ar mes šiandien kalbėtumėmės bei ginčytumėmės jų reikalu. Nedavęs šiems raštams leidimo, esant jų autoriui gyvam, vargu ar ordinas būtų ryžsis juo leisti, autoriui mirus, kai raštų jau nebegalima pataisyti ar papildyti. Ar tokia atveju turėtume "Teilhardo fenomeną" iš viso?

Bet esama dar vienos šio ginčo pusės. Teilhardas, būdamas gyvas, plačiai susirašinėjo su ne vienu jėzuitu: P. Charles, G. Foch, H. de Lubac, J. Marechal, A. Valensin ir kitais, nekaltant jau apie jo laiškus provinciolui Lyone ir generolui Romoje. Visi šie raštai dabar yra ordino žinioje. Ar jis ryšis juos kada nors paskelbti? Bent ligi šiol nema-tyti šia linkme jokių pastangų. O

šių Teilhardo raštų paskelbimas būtų didžiulis ir svarbus — kai kuriais atvejais net lemtingas — papildas giminių bei draugų rankose esantiems — paskelbtiems ir nepaskelbtiems — raštam: jų autentiškumui ir jų prasmei. Jie parodytų, kokia linkme iš tikro išsivystė Teilhardo mintis (laiškai draugam) ir kiek Teilhardas iš tikro buvo pasiruošęs savo mintį derinti su amžiniais Krikščionybės principais. Tokiu atveju gal baigtųsi ir ne viena dviprasmybė, persisverdama vienon ar kiton pusėn.

(Bus daugiau)

SVARBIOUS ENCIKLIKOS DESIMTMETIS

Demokratinų institucijų studijų centras susirūpino paminėti 10 metų sukaktį nuo paskelbimo popiežiaus Jono XXIII enciklikos "Pacem in Terris", kurioje sprendžiami tarptautinės taikos ir socialinės gerovės pagrindai. Minėjime Washingtono spalio 8 — 11 d. svarbiausiu kalbėtoju paskiriamas Notre Dame universiteto prezidentas kun. Th. Hesburg

ATSIKLAUSINIMO IR SOCIALINIŲ REFORMŲ CENTRAS

Kolumbijoje naujai sudarytas Bažnyčios atsiaklausinimo ir socialinių reformų centras, kuris tiems uždaviniams ugdy vadovus iš kunigų, vienuolių ir pasauliečių tarpo.

BAŽNYČIOS TEISIŲ SPECIALISTŲ SUVAIZAVIMAS

Kanonų teisės draugijos suvaizavimas šaukiamas spalio 15 — 18 d. Washingtone. Pagrindinis kalbėtojas bus arkv. L. Bernardin (Cincinnati).

Winslow Homer meno paroda

SAULĖ JAUTOKAITĖ

Šiuo metu Chicago Meno institute vyksta vieno iš didžiausių devynioliktojo šimtmečio amerikiečių dailininkų Winslow Homer apžvalginė meno kūrinių paroda, apimanti jo visų kūrybos laikotarpių paveikslus ir jo naudotas technikas.

Dailininkas Winslow Homer (1836-1910) gimęs Bostone, Mass., yra vienas iš labiausiai pasižymėjusių amerikiečių dailininkų. Nepriklausęs jokiai meno srovei, jis, kaip ir kiti jo bendraamčiai menininkai Thomas Eakins ir George Inness save vadino nepriklausomaisiais.

Nors dailininkas Homer visai neseniai gyveno, tačiau nėra daug žinių apie jo privatų gyvenimą. Nėra net žinoma, kad jis būtų baigęs ar mokėsis kurioje nors meno mokykloje. Yra tik žinoma, kad jis, būdamas 19 metų, privačiai mokėsi grafikos ir buvo lankęs kelias pamokas Brooklyno National Academy of Design. Be šių trumpų akademinių studijų, kurios ir taip nelabai jam patiko, galima sakyti, kad menininkas Homer buvo, pilna to žodžio prasme, savamokslis. Turėdamas nepaprastą įgimtą talentą, jis pats sau išsprendė visas technines problemas nuo paprasto anglies pieštuko iki spalvoto aliejaus.

Dailininkas Homer, būdamas 25 metų, tapo žurnalo "Harper's Weekly" iliustratoriumi. Šitas darbas, užtrukęs 17 metų, davė jam progos ir patyrimo stebėti žmones natūraliose gyvenimo aplinkybėse. Šio žurnalo vadovybės išsiųstas į Amerikos pilietinį karą fiksuoti karo veiksmus. Homer tačiau nesirūpina nei karo žiaurumais, nei jo moralizavimu. Jis piešia kareivius, polisiaujančius prie palapinių ir svajojančius apie paliktus namus.

Iš "Harper's Weekly" šioje parodoje matome jo medžio raižinius, vaizduojančius linksmas, nuotaikingas gyvenimo scenas, kuriose dažniausiai figūruoja gracingos moterys, čiuožiančios ant ledo, vaikščiojančios pajūriais, uogaujančios.

Bet dailininkas nepasitenkina vien tik iliustravimu, jis kartu kuria savo privačius, asmeniškus paveikslus. Kuriam laikui dailininkas Homer išvyksta į Prancūziją. Nors čia aplink matyti impresionistų kūrinius, tačiau jam tie kūriniai nepadarė didelės įtakos. Jis negali spalvai skirti pagrindinio dėmesio, kaip tai daro impresionistai, nes pagrindinis dėmesys jo meno kūriniuose yra pats objektas, atvaizduotas aiškiai ir tikroviškai. O tas pagrindinis jo objektas yra žmogus, nuolatiniame santykiuose su gamta. Kadangi Homer nuolatos žavėjosi gamta, todėl jis taipgi nepiešia vien tik savo studijoje, bet išeina į laukus, į gamtą, į pajūrį. Kai kiti amerikiečiai dailininkai, kaip Church, Bierstadt ar Moran, tapo didžiausias šio kontinento neapgyventas panoramas, Homer, priešingai, tapo paprastas, nereikšmingas, kaimietiško gyvenimo scenas. Šio laikotarpio kūrinių yra gana linksmos nuotaikos, nes jie yra pilni vidurinio saulės šviesos, su aiškiai šviesiomis spalvomis ir linijomis.

Po 15 m. dailininkas Homer išvyksta į Angliją, kur apsigyvena prie jūros. Čia, stebėdamas žvejų sunkų gyvenimą, jis piešia žmogaus nuolatinę kovą su jūra. Šiuose kūriniuose jo moterys jau nebėra gracingos, kaip anksčiau, bet herojiškos, dirbančios

su žvejais. Dabar jo kūrinių įgauna sunkesnes, tamsesnes spalvas, apvalesnes formas išreikšti toms nuolatinėms žmogaus ir jūros grumtynėms.

Sugrįžęs iš Anglijos, dailininkas Homer pabėga nuo miestų civilizacijos, apsigyvena vienas Maine pakrantėje vienišame, uolėtame, išsikūlusiam į Atlantą pusiasalyje, kurio pakrantes nuolatos daužo vandenyno audros. Čia jis įsirengė studiją, kurioje ir praleido visą savo likusį gyvenimą. Čia dailininkas ir mirė. Retkarčiais iš šios savo vietumos dar išvykdavo į Floridą, Bermudų ar Bahamų salas. Šioje Chicago Meno instituto parodoje ir matome jo šių išvykų kūrinius, vaizduojančius palmes, džungles ir vietinių gyventojų pajūrinę buitį.

Nors dailininkas Homer dėl nežinomų priežasčių atsiskyrė nuo visų ir įsikūrė Atlanto pakrantėje, tačiau jo kūriniuose neujačiama jokio kartėlio žmogui. Jis ir toliau tebemyli žmogų ir jūrą, niekada nesibaigiančią, audringą juodviejų draugystę. Ši žmogaus ir jūros bei gamtos draugystė nuolatos kartojasi Homero kūriniuose. Kai kuriuos tos pačios temos paveikslus jis net perpiešia skirtingose technikoje.

Iš kelių dailininko pasisakymų apie meną sužinome, kad jo meno filosofija buvo labai paprasta, natūrali, realistinė. Nors jis pats sakė, jog viską daro taip, kaip tikrovėje atrodo, tačiau menininkui yra neįmanoma nupiešti meno kūrinių taip realistiškai, kad jame nebūtų jaučiama paties kūrėjo įžvalgumas ir žmogaus, gamtos ir vandens interpretacija. Homer yra lyriškas ir poetiškas tapytojas. Jis ne tik sukuria kasdieninį gyvenimą, bet jo net ir silks, pagautos žvejų tinkle, yra linksmas spragsinčios, jo žuvis, iššokusios iš vandens, yra pilnos pokštų.

Dailininko Homer meno kūriniuose matome nepaprasto talento techniką tiek grafikoje, tiek akvarelėse, tiek aliejuose. Ypatingai Homer minėtinas kaip vienas geriausių akvarelistų. Jo akvarelės nelabai daug skiriasi nuo aliejų. Vandens dažais jis išgauna sodrias, turtingas, galias spalvas, ko visi neįprasta matyti akvarelėse. Pats dailininkas pripažino savo sugebėjimą susitvarkyti su vandeniniais dažais. Jis sakė: "Aš gyvenisui ateityje savo akvarelėmis". Ir dabar, pamačius jo meno kūrinius, yra labai aišku, kodėl dailininkas Winslow Homer liko liksl tebegyvena meno pasaulyje.

Winslow Homer (amerikietis, 1836-1910)

Iš dailininko darbų apžvalginės parodos Chicago Meno institute

Silkių žvejai

Londono horizontuose

"Encounter" žurnalo
dvidešimtmetis

1953 metai Europoje dar tebebuvo metai susirūpinimo, kad reikia gelbėti kultūros vertybes. Atrodė, kad tos vertybės yra atsidūrusios pavojuje galutinai sunykti, ir susirūpinti jomis skatino taip pat dar politiniai motyvai — tai buvo šaltojo karo įtampas metai. Tai anuomet nemaža gyvybės rodė Kongresas už kultūros laisvę parūpino pinigų, ir Londone buvo pradėtas leisti mėnesinis "Encounter" žurnalas, kuris išlaikė ištisą dvidešimtmetį (geriausiame metu jo būdavo išspauduodama 40.000 egz., dabar 24.000).

Žurnalas, kaip dabar tvirtinama, nebūtų išlaikęs, jei būtų buvęs skirtas vien tik literatūrai. Jame vis buvo ir literatūros, ir istorijos, ir visuomenės klausimais straipsnių, ir politikos. Neišlaikė jis naujų rašytojų, kaip anksčiau leisti "Horizon" ar "New Writing". Bet kai kurie Koestlerio, Trevoro — Roperio, Nancy Mitford, Muggeridžo, Crossmano ir kitų straipsniai sukelia platesnių intelektualinių suoksnų dėmesį. Žurnalas, kaip prof. Kermodė sako, yra aukšto intelektualinio lygio ir vienas toks ir pats geriausias, kokį britai turi. O kadangi jis po truputį pasklinda ir kituose anglių kalbą vartojančiuose kraštuose (pvz., Indijoje būdavo išplatinta iki 5.000 egz., bet kai buvo pakelta kaina, skaitytojų skaičius nukrito iki 600), tai jo svaris gal ir neginčytinas.

Redaktoriai prisipažįsta, kad šaltajam karui jų žurnalas tiesiogiai nepasitarnavo. Dabar, žinoma, visiškai pasikeitė sąlygos. Bet linija buvo ir pasiliko antikomunistinė. Buvo spausdinamas Pasternakas. "Encounter" pats pirmasis pradėjo spausdinti Abram Tertz slapyvardžiu pasirašytus Siniavskio darbus. "Visuo-

menė" juk ir žiūrėjusi į žurnalą, kaip į antikomunistinį, proeuropinį, proamerikinį reiškinį.

Dabartiniai redaktoriai nėra tos nuomonės, kad maždaug prieš dešimtį metų kilęs skandalas atsiliepė į skaitytojų skaičių. Tada pasklido gandai, kad žurnalo leidimą pinigais remia Amerikos Central Intelligence Agency. Triukšmo įtakoje atsistatydino bent du redaktoriai, tarp jų garsusis anglių poetas Stephen Spender. Nuo tada paramą pradėjo teikti "The Daily Mirror" dienraštį leidžianti bendrovė.

Dainininkės Callas
balsas ar tuštėbė?

Esu skaitęs, kad Italijoje gyvenanti garsioji dainininkė graikė Maria Callas numetė šiek tiek riebalų, dėl to ir dainuoti jai sunkiau. Bet ji vis tiek tebėra garsi, gal būt, ir kaip dainininkė, o iš dalies gal ir dėl tų visokių gandų, kad ji labai bičiuliavosi su laivininkystės magnatu milionierium Onassiu ir varžėsi su prez. Kennedžio našle dėl jo rankos.

Callas populiarumą rodo norinčių į jos koncertus patekti žmonių skaičius. Ji buvo pažadėjusi Londone dainuoti rugsėjo 22 d. ir lapkričio 26 ir 30 d.d. Bet staiga ji pranešė, kad to pirmo koncerto negalėsianti turėti, nes akių specialistas liepė bent 6 savaites ilsėtis. Tada laikraščiai ir parašė, kad salėje, kurioje ji turėjo koncertuoti, tėra tik 3000 vietų, o bilietus norėjo gauti daugiau kaip 25.000 žmonių. "Ta salė — garsioji Royal Festival Hall. Bilietus parduodant, buvo žiūrima, kad niekas negautų daugiau kaip du. Net ir taip griežtai tvarkantis, vis tiek juodojoje rinkoje buvo pardavinėjami bilietai ir tą koncertą po 110 svarų (260 dol.). Pagarba menininkui ar tuštėbė? Kas čia gali žinoti.

Be kita ko, į tuos lapkričio mėn. numatytuosius koncertus

kad tuo pačiu ir Olandijoje ir Belgijoje, visai be ryšio su Gutenbergu, jau buvo pradėta spausdinti jo metodu. Tiksliai to lokalizuoti nepavyko.

Tačiau tikrai žinoma, kad jau 1472 metais Dirk Martens iš Aalt, Belgijoje, atspausdino knygą, kurią užbaigė įrašo: "Impressum Aloisti in Flandria". (spausdinta Aalste, Flandrijoje), o 1473 metais ir Ketelaer ir Leempt Utrecht, Olandijoje, pradėjo spausdinti knygas Gutenbergu metodu.

Paroda Briuselyje, Karališkojoje bibliotekoje, bus atdara iki spalio 27 d. Po to lapkričio 1 bus perkelta į Utrechtą, į Olandiją. (Al. Tenisonas)

30 metų be komp. St. Šimkaus

Kompozitorius, dirigentas, visuomenininkas Stasys Šimkus mirė 1943 m. spalio 15 d. Jau 30 metų, kaip nebeturime to didžiai talentingo žmogaus, tačiau jis gyvas mums jo tebeskanbanciose dainose, kurių yra harmonizavęs apie 200 ir originalių sukūręs per 500. Mažajam kalvio sūnus savo gabumais įstengė išskirti į mūsų muzikų viršūnes. Buvo bažnytinio choro narys, vargonininko mokinys, vėliau

muzikos mokslus ėjo Vilniuje, Varšuvoje, Petrapilio konservatorijoje, kur studijavo kompoziciją. Buvo C. Sasnausko asistentas Sv. Kotrynos bažnyčioje Petrapily. 1915 metais JAV-se surinko 26.000 dol. pabėgėliams šelpti. Kaip parvykdamas atostogų Lietuvoje, taip ir JAV-se ruošė koncertus, organizavo chorų ir jiems vadovavo bei dirigavo parodydamas daug energingumo muzikiniame gyvenime. Chicagoje vadovavo Birutės chorui. 1920 m. grįžęs Lietuvon, Kaune suorganizavo didelį chorą. Lenkams užpuolus Lietuvą, drauge su K. Petrausku, A. Sodeika ir K. Binkiu stėjo savanorių kultūros skyrūn ir važinėjo su koncertais fronte. Vėliau kai kurį laiką gilinęs studijas Leipcege. Klaipėdoje atidarė muzikos mokyklą, virtusią konservatorija. Leido Muzikos žurnalą.

1931 paskirtas Valstybės teatro dirigentu, porai metų buvo pasiūstas Vakarų Europon pasitobulinti. 1940 m. baigė kurti operą Pagirėnų. Vadovavo lietuvių liaudies melodijoms rinkti komisijai ir pats surinko per 2.000.

Kūrybos darbą pradėjęs 1908 m., pateikė mums tokias pamėgtas dainas, kaip Saulelė nusileido, Elisim, broleliai, namo. Kada noriu verkiu, Ant tėvelio dvaro, Vaziavau dieną, Oi varge, varge, Plaukia sau laivelis, Oi greičiau greičiau, Geležinio vilko maršas, Tėve mūsų, Pas močiutę augau, Eil, Lietuvos kareivėliai, Šiltas gražus rudenėlis ir kt. Sukūrė ir instrumentales muzikos, kantatų, pvz. Atsisveikinimas su tėvyne. Melodinga jo kūryba turi masinio pasisekimo.

K. Krauze

HOLD IT!

We have a savings plan for your financial future ... and you'll like saving with us. Ask your friends and neighbors about St. Anthony Savings.!

Annual Yield	Quarterly Yield	Monthly Yield	CLASSES OF SAVINGS:	Minimum Deposit	Per Centage
7.427	7.418	7.372	4 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$10,000.00	7 1/4%
7.354	7.346	7.318	4 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$5,000.00	7%
7.083	6.992	6.863	2 1/2 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$5,000.00	6 1/2%
6.872	6.644	6.608	2 years CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$5,000.00	6 1/2%
6.541	6.387	6.353	1 year CERTIFICATE OF DEPOSITS	\$1,000.00	6 1/2%
5.390			PAID-UP SAVINGS PASSBOOK	\$100.00	5 1/2%
5.126			OPTIONAL SAVINGS PASSBOOK	\$10.00	5%

FREE GIFT!
ELEGANT STAINLESS TABLEWEAR

16 pc. set
Service for 4

Yours Free for opening a new account of \$500 or more ... or adding the same amount to your present account. Offer expires Oct. 30. Limit one gift per account. Sorry gifts are not giftable.

Saint Anthony Savings

1447 South 49th Court Cicero 60650
Telephone 656-6330 and 242-4395

Open Mon. 9-8, Tues.-Thurs. 9-5, Sat. 9-1; Closed Wed. & Sun.

500 metų nederlandų knygai

Lietuviai rašytojai tremtiniai 1947 metais Vokietijoje ryžosi pastatyti paminklą Mažvydui ir jo Katekizmui 400 metų (1547-1947) knygos sukakties proga, išleisdami metraštį "Tremties 500 metų (1473-1973) suakcentuotai paminėti šiais 1973 metais Briuselyje, Karališkojoje bibliotekoje, surašyta paroda nederlandų

knygų spausdinimui paminėti. Parodoje išstatyta įvairių senovinių spausdinimo prietaisų — mašinų, surinktų iš 60 spausdintų, ir 250 įvairių dokumentų, vaizduojančių mūsų šiandieninės

knygos ir kultūros praeitį kelią, pradedant nuo tolimų viduramžių iki mūsų dienų.

Pirma, apie 1430 metus, knygos buvo spausdinamos, paruošiant visam knygos puslapiui medžio režinio bloką, kur įrėždavo raides ir graviūras "veidrodžio" šriftu. Tai buvo kruopštus ir sudėtingas darbas.

Atradimas metodo spausdinti knygas panaudojus teksto sudarymui atskiras raides, priskiriamas vokiečiui Gutenbergui. Jo šiuo būdu atspausdinta Biblija datuojama 1455 m. Manoma,

TABAKAS, JO RŪKYMAS, MAISTO CHEMIKALAI IR VĖŽYS, IMUNOLOGIJA, EVOLIUCIJOS TEORIJA IR VIRUSAI

Iš LKMA IX-jo suvažiavimo 1973 m. rugpiučio 31 — rugsėjo 2 d. Bostone

P. ŽICKUS

Gamtos ir tikslųjų mokslų sekcijoj, kuriai vadovavo dr. Petras Kaladė, paskaitininkais buvo: dr. Bronius Povilaitis, dr. Petras Kaladė, dr. E. Užgiris, kun. dr. Tomas Žiuraitis, O. P. ir prof. dr. Jucaitis.

Dr. B. Povilaitis kalbėjo apie tabako nikotiną ir rūkymą. Tabakas žmonių pradėtas vartoti kaip stimulas sukelti tam tikriam malonumo pajutimui. Rūkymas yra gana senas pomėgis. Senovės rašytojai savo raštuose minėdavo rūkymą, kur barbarai įkvėpdavo augalų dūmus. Tai mini graikų istorikas Herodotas, romėnų geografai Pomponius Mela ir kiti. Bet tai greičiausiai nebuvo tabakas. Tabakas buvo rastas tik Amerikoje, o iš čia paplito jau visame pasaulyje.

Europa tabakas pasiekė tik XVI—jo amžiaus pirmoje pusėje. Karl Clusius 1574 metais rašė, kad tabakas yra visuotinis vaistas nuo bet kokios ligos. Gi kompozitorius Franz von Liszt rašė, kad jis rūkęs visą dieną, bet būtų daug protingiau nerūkyti. Tačiau kas gi būtų iš gyvenimo, jeigu visi žmonės protینگai gyventų. Nikotino gentiję esą priiskaitoma apie 60 jo skirčių. Iš jų labiausiai žinomas yra tabakas. Iš viso esą apie 2000 įvairių alkaloidų. Kokia alkaloidų funkcija yra pačiuose augaluose, tikrai nežinoma.

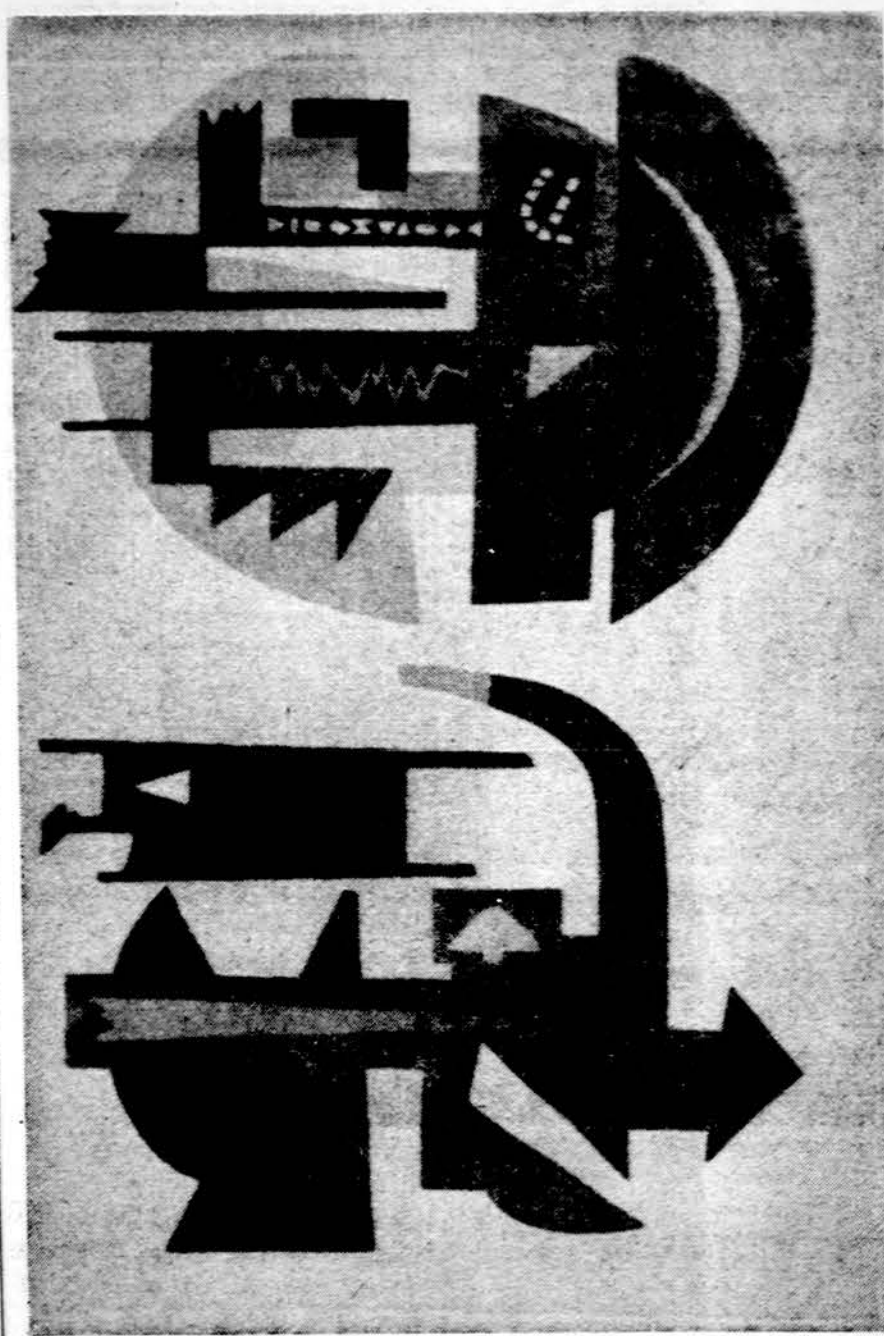
Dr. Povilaitis kalbėjo apie įvairius tyrimus, sukuriamus, auginimą tabako ir vartojimą įvairių alkaloidų įvairiems reikams. Nikotino įvedimas į kraują apytakos sistemoje rūkymo būdu gali būti praktikuojamas tik deka žmogaus kūno sugebėjimo greitai degraduoti ir eliminuoti nikotiną, kad tuo būdu apsaugojus kūną nuo didesnių nikotino kiekių akumuliacijos jame. Per ilgą laiką organizmas pašalina nikotiną iš kūno. Nikotiną absorbuoja kūnas ne vien rūkant, bet taip pat šniaukščiant, kramtant ir panašiai. Tačiau nikotino pašalinimui turi daug dirbti kepenys, inkstai ir plaučiai. Inkstai pašalina apie 10 procentų, o kepenys apie 80 procentų nikotino. Mažos nikotino dozės veikia stimuluojančiai ir nervų sistemą, gi didelės dozės gali sukelti ir depresiją. JAV Surgeon General paskelbė, kad rūkymas yra viena iš didžiųjų širdies ligų ir net mirties priežasčių.

Dr. Petras Kaladė, kuris vadovavo gamtos ir tikslųjų mokslų sekcijai, savo paskaitą pavadino:

„Vėžį sukeliantieji cheminiai maisto priedai“. Jis kalbėjo, kad jau 1955 metais maisto gamyboje buvo suvartota 419 milijonų svarų chemikalų. 1965 tas kiekis jau pasiekė 660 milijonų svarų, o iki šių metų tas suvartojimas yra dar padidėjęs.

Maisto gamyboje vartojama 2500 įvairių chemikalų. Esą mums svarbu, kokią įtaką turi tie chemikalai žmogui, ypačingai vėžio sukėlimui. 1963 metais Pasaulio sveikatos organizacijos suvažiavime buvo pareikšta, kad 60 procentų žmonių gyvena karcinogeniniam cheminiam veikimui. Tą patvirtinę ir Amerikos Vėžio instituto direktorius, Esą 80 — 85 procentų vėžys savo kilmę yra didžia dalimi išorės cheminių faktorių padarinys. O dr. Boyland savo studijoj sako, kad apie 5 procentai vėžio yra virusinės kilmės, mažiau nei 5 procentai radiacijos ir apie 90 procentų yra chemikalinių kilmės. Amerikos Vėžio ligas sugrupuoją į 3 grupes: biologinės kilmės — virusai, cheminės — chemikalai ir fizinės — X spinduliams ir kitokiai radiacijai veikiant.

Dr. P. Kaladė daugiausia susistojo prie chemikalų, kurie yra surišti su maisto gamyba, kaip aromatiniai, policikliniai, angliavandeniliai. Iš jų minėtini: antracenas, 1, 2 benzantracenas, pyrenas, 1, 2 benzopyrenas, 3, 4 benzopyrenas ir chotetrenas. Aromatiniai aminai; iš jų: metilaminas, benzidinas, dichlorobenzidinas, betanafthylaminas, acetylaminas fluorenas ir kiti pažymėtini azo junginiai. Ši junginių grupė daugiausia spalvoti ir vartojama dažų gamybai (pvz. geltonieji dažai — sviestui, margarinui ir pan.) dimethylazobenzinas, arto amino — azotoluinas ir nr. 2 raudonieji amaranth dažai, kurie vartojami maisto dažymui. Daugiausia ištirtinėta vėžį išaukiančių chemikalų grupė yra: 3, 4 benzopyrenas, 2, 2, 5, 6 dibenzantracenas ir kiti. 3, 4 benzopyrenas yra vienas iš tų policiklinių junginių, kuris labiausiai įtariamasis vėžio sukėlimui. Jo daugiausia yra rūkymame maiste: dešrose, kumpiuose, žuvyse. Bet koks rūkymas maistas, manoma, turi vėžį sukeliančių chemikalinių junginių. Pagal dr. Kraybel tyrimus randama, kad Islandijos žmonės, kurie valgo daug rūktytų žuvies, vidurių vėžio ligomis suserga 4 kartus daugiau, negu tie, kurie nevalgo rūktytų žu-

Alfonsas Dargis Kompozicija (1973) Iš parodos, Ciurlionio galerijoje atidaromos spalio 12 d.

vies. Rūkyto maisto geri pietūs turi tiek 3, 4 benzopyreno, kiek jo gaunamas surūkęs 100 cigarečių. Tik vienur kenkiama skilviui, o kitur plaučiams.

Amerikos ir Anglijos mokslininkų tyrimai rodo, kad ir gyvulių vėžys yra 3, 4 benzopyreno junginių išdava. Tyrimams pelės buvo maitinamos 100 dienų rūkytu bekonu. 40 procentų jų pelių susirgo ir gavo tumor — vėžį. Pvz. kepta mėsa ant anglių, kas Amerikoje labai praktikuojama, turi daug tų įtariamų chemikalinių junginių. Geriausias maistas yra virtas mais-

Piene net randama radioaktyvių elementų. Kavos kvapas turi 40 junginių ir dalis tų junginių yra įtariamai kaip kenksmingi, nes gali sukelti vėžį. Buvo daromas bandymas su pelėmis ir jų ros kiaušytėmis, jos buvo auginamos taip, kad į jas veikty kavos suodžiai. Pelių odoje, pūsleje ir skilvy atsirado vėžys. Kava ir žmones, šalia vėžio pavojaus, dar ir kitais būdais neigiamai veikia.

Maisto pramonė vartoja nitratus ir nitratų. Tie chemikalai yra naudojami, kad pvz. mėsa atrodytų gražiau, lyg visai šviežia, o be to, kad negestų. Tie chemikalai žmogaus skilvyje jungiasi su krauju ir gali būti pavojingi. Kraujuje atsiranda naujas pigmentas. Nitro aminai yra karcinogeniniai. Tačiau maisto pramoninkams nesvarbu žmonių sveikata, o svarbu iš tos pramonės pelnas.

Moteriškas harmonas estrogenas, cheminiai padarytas vadinamas „stilbestrol“. Su to stilbestrol pagalba vištų ūkių laikytojai greičiau išaugindavo viščiukus, ir jie būdavo didesni. Jie išsiūdavo to stilbestro kapsulę į viščiuko kaklą, o tas veikdavo į viščiuko tukimą ir augimą. Vėliau buvo surasta, kad tas harmonas yra kenksmingas ir Amerikos kongresas jo vartojimą viščiukų auginimui uždraudė. Tokių viščiukų galvomis buvo maitinami gyvuliukai mink, kurie turi puišius kailius. Jie nuo to maisto susirgo vėžiu. Tačiau uždraudimas buvo padarytas tik po dvylikos metų, kada buvo žinoma, jog tai yra kenksminga. Tačiau ir po to 1954 buvo leista stilbestrol naudoti gyvuliams. Buvo prapliauna-

ma gyvulio ausis ir į ją įsiuvalma stilbestro kapsulė, kaip viščiukui į kaklą. Dabar yra uždrausta naudoti šios kapsulės ir gyvuliams.

Maisto dažai kaip amaranth, kurie vartojami apelsinų dažymui, orange B, kurie vartojami dešrosms, violet, vartojami mėsos šampavimui, raudoni nr. 2, kurie vartojami dešrelėms, gėrimams, ledams yra įtariamai kaip vėžio sukėlejai.

Kaip iš šios dr. Kaladės paskaitos matome, mokslas ir išradimai iš vienos pusės padeda žmogui, o iš kitos — jį žudo.

Dr. Užgiris kalbėjo apie imunologiją. Dirbdamas General Electric bendrovėje Research and Development centre prie New Yorko, jis darė tyrimus Laser

spindulių pagalba ir padarė atradimą, kitaip sakant, surado būdą, kuris labai padeda aiškinti imunologijos reakcijas. Šis jo atradimas turėtų prisidėti prie imunologijos pritaikymo praktiškam gyvenime, ypač medicinoje. Savo paskaitą dr. E. Užgiris demonstravo skaidrėmis.

Kunigas dr. Tomas Žiuraitis nagrinėjo evoliucijos teorijos (Nukelta į 6 pusl.)

Atdara...
JIM'S SHOE SERVICE
3036 W. 63rd Street
Ekspertiskas batų taisymas.
Greitas pataravimas.
Virš 25 metų patyrimas

LIETUVIŲ GRUPES KELIONĖ Į SVENTĄJĄ ŽEMĘ —

1974 m. vasario mėn. 14 d. 10 dienų kelionė. Programoje: Roma, Jeruzalė, Tiberias, Tel Avivas. Kaina iš Chicago — \$849.00; iš New Yorko — \$749.00.

(Air Fare subject to change and/or government approval).
KALEDOS LIETUVOJE — PASKUTINE 1973 METŲ ESKURSIVA Į LIETUVĄ. Išvyksta š. m. gruodžio mėn. 19 dieną — 14 dienų kelionė. Iš Chicago — \$800.00; iš New Yorko — \$700.00. Skubėkite registruotis — vietų skaičius ribotas!

PASIDZIAUKITE VASAROS SAULUTĘ ŽIEMOS METU!
Parūpiname lėktuvų bilietus į Floridą, Californiją, Hawaii, Bahamų Salas ir t. t. be jokio papildomo mokesčio. Rezervuojame vietas laivuose kelionėms po Karibų Jūrą — užmirškite žiemos speigus, naudokitės amžinąja vasara.

Apžiūrėkite mūsų gausų kelionių pasirinkimą — atstogaukite žiemą.

Kreiptis į **Walter Rask-Rastiauską**
AMERICAN TRAVEL SERVICE BUREAU
9727 South Western Avenue
Chicago, Illinois 60643
TELEFONAS (312) 238-9787
Darome iškviatimus giminėms pasisvečiuoti Amerikoje, tvarkome kelionių dokumentus.

Mes padidinome mūsų štabą, kad galėtumėte greičiau išsiųsti paketus. Greitai siųskite savo paketus mums o mes viską sutvarkysime.

PAKETAI - DOVANOS

Į TARYBŲ SĄJUNGĄ SENA PASITIKIMA FIRMA
Tarnauja ir toliau savo nuolat angančiai klientūrai 40 metų egzistencijos tradicijose
Jei Jūs esate vienas iš tūkstančių mūsų patenkintų klientų mes dėkojame Jums už palaikymą.
Jei nesate mes kviečiame išbandyti mūsų patarnavimą ir Jūs būsite mums dėkingi.

Tos pačios dienos eiga Paštu gautiems paketams

Dėl naujausių katalogų ir paskutinių nuostatų kreipkitės į:

GLOBE PARCEL SERVICE, INC.
PRISIJUNGŲ SU PODAROGIFTS, INC.

723 WALNUT STREET, PHILADELPHIA, PA. 19106

Phone (215) 935-3455

NEW YORK CENTRAL OFFICE:

240 Fifth Avenue, New York, N. Y. 10001

tarp 27 ir 28 gatvių. Subway iki 28th Street BMT, EE ir RR

Busais Num. 1, 2, 5 ir 15

Telephone (212) 725-2449

arba į bet kurią mūsų atstovybę bei skyrių:

BALTIMORE, MD. 21224 3206 Eastern Avenue DI 2-2374	NEW YORK, N. Y. 10003 101 First Avenue OR 4-3930
CHICAGO, ILL. 60622 2242 W. Chicago Avenue BE 5-7788	OMAHA, NEBR. 68107 5524 So. 32nd Street 731-8577
CLEVELAND, OHIO 44119 787 East 185th St. 486-1836	PARMA, OHIO 44134 5432 State Road 749-3633
DETROIT, MICH. 48210 6460 Michigan Avenue TA 5-7560	PHILADELPHIA, PA. 19123 1013 N. Marshall Street WA 5-8878
ELIZABETH, N. JERSEY 07201 956A Elizabeth Street 201-354-7608	PITTSBURGH, PA. 15222 346 Third Avenue GR 1-3712
HAMTRAMCK, MICH. 48212 11115 Jos. Campau Avenue 365-6350	ROCHESTER, N. Y. 14621 583 Hudson Avenue BA 5-5923
HARTFORD, CONN. 06103 11 Charter Oak Ave. 249-6255	SAN FRANCISCO, CAL. 94122 1236 — 9th Avenue LO 4-7981
KANSAS CITY, KANSAS 66102 18 South Bethany AT 1-1737	SEATTLE, WASH. 98125 11551 6th Pl. e N.E. EM 3-5556
LOS ANGELES, CALIF. 90026 2841 Sunset Blvd. 213-382-1568	SO. BOSTON, MASS. 02127 390 West Broadway AN 8-8764
MIAMI, FLORIDA 33138 6405 Biscayne Boulevard FR 9-8712	SOUTH RIVER, N. J. 08882 168 Whitehead Avenue 201-257-2113
MINNEAPOLIS, MINN. 55418 2422 Central Ave. N.E. (612) 788-2545	TRENTON, N. J. 08611 730 Liberty Street LY 9-9163
NEW BRITAIN, CONN. 06052 97 Shuttle Meadow Avenue Tel. 224-0829	VINELAND, N. J. 08360 Greek Orthodox Club West Landis Ave. Tel.: (609) 696-9796 Atd. tik penkt. nuo 11 iki 8 v.v.
	WORCESTER, MASS. 01604 82 Harrison Street 617-798-3347

Philomena Says

CHICAGO SAVINGS IS NOW PAYING

5.39% 5.92% 6.003%

Annual Yield on 5% Passbook Accounts Daily Interest

6.81% 7.08% 7.35%

Annual Yield on 6% One Year Savings Certificate \$1,000 Minimum

7 1/4%

on Four Year Savings Certificates \$10,000 Minimum

7.627%

Annual Yield

For 49 years, savers at near-\$100 million Chicago Savings have become accustomed to the highest rates permitted by law. It is possible to offer the above yield where earnings remain undisturbed and are compounded for a year or more.

CHICAGO ★★★★★

savings and loan association

6245 south western avenue 476-7575

• Passbook Savings Earn From Day of Deposit to Day of Withdrawal

PHILOMENA D. PAKEL, President

Gamtos ir tikslųjų mokslų sekcijos paskaitininkai Lietuvių katalikų mokslo akademijos suvažiavime Bostone. Iš kairės į dešinę: dr. Bronius Povilaitis, dr. E. Užgiris, kun. dr. Tomas Žiuraitis, O. P. ir dr. Petras Kaladė. Trūksta prof. dr. Jucaičio.

Nuotr. kun. V. Jasevičiaus

IŠ SUSITIKIMŲ PASAULINIAME ANTROPOLOGŲ-ETNOLOGŲ KONGRESE RUGPIŪČIO 28 D. — RUGSĖJO 8 D. CHICAGOJE

J. DAINAUSKAS

Lenkų delegacijos (viso 14 asmenų) vadovu buvo Lenkijos Antropologų sąjungos pirmininkas prof. dr. T. Dzierzky. Rogański, kuris šiuo metu dirba Lenkijos Mokslo akademijoje, Varšuvoje. Anksčiau jis buvo Balstogės Medicinos akademijos profesorius, medicinos fakult. dekanas. Jis yra vienas vadinas Komplexinės jėgų ekspedicionios organizatorių ir (nuo pat įsteigimo iki dabar) „Roczniki Białostockie“ (Balstogės Metrašiai) vyr. redaktorius. Tu Balstogės Metrašius iki šiol išėjo 11 tomų (plius dar tomai bibliografijos rašinių apie tą rajoną). Juos parengia ir leidžia Lenkijos Mokslo akademijos Balstogės skyrius ir Balstogės muziejus. Tos pačios institucijos, surišant tai su metrašiu, iki šiol išleido per 20 tomų įvairių studijų (jų tarpe pvz. J. Bardacho „Lietuvos D. K. XIV—XVII a. santvarka ir teisės studijos“, 402 psl., J. Ochmansko „Lietuvių tautinis — kultūrinis judėjimas XIX a.“, 201 psl., „Medžiaga Seinu žemės istorijai“ ir t. t.) ir 9 tomus „Acta Baltica — Slavica“. Pastarųjų leidinių redakcinė komisija taip pat dalyvavo ir prof. dr. Dzierzky — Rogański. Visi tie, iki šiol paskelbėję, leidiniai apima nemažiau 25.000 spaudos puslapių. O ten nemažiau pusės visos tos medžiagos liečia Lietuvą, sudarė (jotvingių), prūsų ir lietuvių praeitį, Lietuvos D. K. nepriklausomos ir dabartinės Lietuvos gyvenimą. Pats prof. D-R yra paskelbęs eilę rašinių apie archeologinius — antropologinius radinius jotvingių kapuose, Šveicarijos kaime, Suvalkų apskr. Viso prof. D-R yra paskelbęs įvairiomis kalbomis per 300 mokslinių rašinių.

Sūdavių (jotvingių) tyrinėjimai buvo pradėti 1959 met. Antropologinius ir archeologinius tyrinėjimus vykdė lenkų mokslininkai. Onomastinius (apie vietovardžius) ir lingvistinius tyrinėjimus darė švedai. Tada buvo sudaryta „Jotvingių kompleksinės ekspedicionios“ vadovybė, pirm. prof. dr. J. Antoniewicz, vicepirmininkas prof. K. Falkas (švedas) ir prof. dr. D-R, sek. mgr. Danutė Jaskanis. Bendradarbiais buvo visa virtinė mokslininkų, ypač archeologų. 1970 m. mirus (širdies smūgiu) prof. J. Antoniewicz ir prof. dr. D-R išsikėlus į Mokslo akademiją Varšuvoje, nors ir lėtesniu tempu, stumia tuos tyrinėjimus pirmyn ypač prof. K. Falkas, kuris kasmet su grupe švedų studentų atvyksta į Suvalkijos trikampį tyrinėti jo praeities. Šiomet jis ten yra nuvykęs nuo birželio mėn. pabaigos ir su Lundu univ. studentais veda onomastinius (toponiminius) tyrinėjimus dabartiniame Lietuvos — Lenkijos pasienyje. Rūpinamasi gauti lėšų tolimiesiems archeologiniams kasinėjimams. Taip ligi šioliniai archeologiniai kasinėjimai ir onomastiniai tyrinėjimai rodo, jog šis kraštas nuo giles senovės buvo apgyventas sūdavių, lietuvių. Gal todėl ir mokslininkų susidomėjimas tais darbais Lenkijoje yra kiek sumažėjęs. Prof. dr. D-R žodžiais, jis bando vėl sužadinti susidomėjimą tais darbais ir š. m. liepos mėn. tuo reikalu tarėsi su prof. K. Falku. Rengiami keli nauji rašiniai apie sūdavių (jotvingių) pilkapių kasinėjimus ir santrauką medžiagos, kurią prof.

K. Falkas paskelbė Švedijos mokslinėje spaudoje.

Galvojant, jog visi tie tyrinėjimai ir minėtuose Balstogės leidiniuose paskelbti ir rengiama paskelbti medžiaga turinti rūpėti kaip tik lietuviams, buvo projektuota Chicagoje padaryti nors neoficialų susitikimą prof. dr. D-R su lietuviams, kurie turėtų ar galėtų domėtis tais Suvalkų trikampyje atliktais praeities tyrinėjimo darbais ir ypač iki šiol paskelbtą medžiagą, tiesiogiai liečiančią Lietuvą. Deja, su Balstogės Metrašius vyr. redaktoriu mi susitikti „niekam nebuvo įdomu“. Neabejotina, kad toks lietuvių susidomėjimas jau atliktais ir paskelbtais darbais paskatintų tuos darbus test. Teko pasitenkinti vien grynai privačiu prof. dr. D-R supažindinimu su vienu kitu Chicago lietuvių gyvenimo būdu ir sudaryti sąlygas jam pamatyti vieną didesnių Chicago ligoninių (jis yra medicinos gydytojas, anatomas — antropologas), josios laboratorijas, instrumentus. Gal labiausiai jis buvo nustebintas tuo, kad toji ligoninė Chicagoje, viena pati, turinti net du elektroninius mikroskopus, tuo tarpu pvz. Vroclave didelės mokslinių tyrinėjimo centras turis tik vieną, gerokai silpnesnį ir senesnio modelio.

Lenkijos antropologų sąj. 5 įvairių kraštų mokslininkams buvo suteikusi garbės narių diplomus. Šio kongreso proga prof. dr. D-R tuos diplomus ir įteikė. Tos iškilnės proga įvykusiame susitikime viena lenkų delegacijos narė, pamačiusi ant kongreso dalyvio kortelės pavardę, paklausė: „... tai jūs lietuvis?“. Paklausė visai taisyklinga lietuvių kalba. Ji tuojau pat pristatė ir kitą lenkų delegacijos narę, kuri ingi laisvai kalba lietuviškai. Abi jos yra Torunės universiteto antropologijos mokslų profesorės. Pirmoji, kokia 75 m. amžiaus, yra kilusi nuo Kybartų, bet nuo 1905 m. gyvenusi Vilniuje, kur profesoriavo universitete. Antroji, apie 45 m., nuo Kėdainių, iš Kauno repatrijavusi 1945 m., Kaune buvo baigusi valstybinę lenkų gimnaziją. Tad, likimo dėka, kongrese jos kaip ir atstovavo „lietuvių kalbai“.

MIRĖ ISTORIKAS BEMIS

Samuel Flagg Bemis, vadovaujantis autoritetas JAV diplomatikos istorijoje, mirė sulaukęs 81 m. amžiaus. Buvo profesorius Yale universitete, du kartus buvo laimėjęs Pulitzer premiją.

MARQUETTE PHOTO SUPPLY

REIKMENYS FOTOGRAFAMS IR MĖGJAMAM

Daug sutaupysite perkami šia įvairių firmų foto aparatus bei jų reikmenis. Pasinaudokite patogiu planu atidedant pasirinktus reikmenis ypatingai progai. Pilnai užbaigtų foto nuotraukų aptarnavimas. Atidara pirmą ir kėtvirtą vakarais iki 9 val.

3314 West 63rd Street
Chicago, Illinois, 60629
Tel. Prospect 6-8998

Solistas baritonas Kazys Yakutis, dainuojąs amerikiečių operose, bet įvairiomis progomis pasirodąs ir lietuviškose scenose. Spalio 13 d. jis, kartu su soliste Gina Capkauskienė, dainuos Clevelande rengiamam koncerte lietuvių saležiečių labui. Nuotraukoje atome Kazį Yakutį „Aidos“ operoj Amonasro rolėje.

IŠ LKMA IX-TO SUVAŽIAVIMO

(Atkelta iš 5 pusl.)

prasmės klausimą, kaip kritiškai žvilgsnį į evoliucijos teoriją. 1959 metais tarptautiniam evoliucijos mokslininkų suvažiavime Chicagoje dalyvavo apie 2000 mokslininkų. To suvažiavimo centre buvo Darvinas ir jo evoliucijos teorija. Ne visi ir suvažiavimo dalyviai pritarė tai teorijai, nes čia iškyla klausimas, ar yra išsivystymas ir ar einama to išsivystymo kryptimi. Čia susiduria saule, žemė, medžiaga ir gyvybė. Pz. vieni skaito žemės amžių 4 milijonus ir 600 milijonų metų, kiti eina net iki 8 milijonų metų. Tačiau niekas to tikrai nežino, tik yra mokslininkų bandymas spėti, ir nustatyti tą amžių. Tačiau dauguma mokslininkų sutaria, kad žemės amžius turėtų būti apie 5 milijonus 300 milijonų metų. Amžiaus nustatymui apskaičiavimai daromi pagal radioaktyvumą medžiagos, vandenynų dugnų nuosėdų susiklostymą ir panašiai. Sauleje karštis yra tarp 20 — 25 milijonų laipsnių. Tas karštis sauleje atpalaiduoja didelį kiekį energijos ir paverčia vandenilį į helį. O maždaug po 14 milijonų metų vandenilio

kiekis sauleje galės būti tik apie 10 procentų, ir, žinoma, tada saulė užges.

1965 metais vyko fizikų suvažiavimas New York'e, kur dalyvavo apie 6000 mokslininkų. Ten buvo kalbama ir apie subatominių pasaulį. Be elektronų, protonų, neutronų yra dar kažkoks klijus, kuris tas visas daleles laiko viename atome. Ten yra dar ir daugiau nežinomųjų. Einant prie evoliucijos teorijos, tos visos medžiagos dalelės nepakito keliu — per lapus ir šaknis. Sa-

ir nepakito į jokią kitą aukštesnę evoliuciją. Medžiaga tebėra tik medžiaga ir šiandien. Ar atominė bomba atskleis ką nors nauja ne medžiagai, o aukštesnei evoliucijai? Ne, ji yra tik medžiaga. Ji kinta ir skaldosi tik mokslininko dėka, bet ne į gyvybę, o į medžiagą.

Agalai ir jų evoliucija. Algės atsirado maždaug prieš bilijoną ir 700 milijonų metų. Tačiau jos ir pasiliko algės ir po tiek daug laiko. Ginko medis laikomas seniausiu mediu. Bet ir per 100 milijonų metų jis nepakito į ką nors kita, o pasiliko medis. Sikadinis, palmių giminės medis ir po 200 milijonų metų nepakito į ką kita. Raudonmedis, didžiųjų medžių atstovas, per 70 milijonų metų paliko medžių.

Gyvūnai. Ameba, mikroskopinis, lyg vandens lašelis, vandenynų gyvūnėlis, kuris juda savo netikromis kojytėmis, ir per bilijoną metų tebėra tuo pačiu.

Mokslininkai žaidžia evoliucijos teoriją ir milijonais ar bilijonais metų, tačiau geležis tebėra geležis ir iš jos kugelio nepadarė. Mokslininkas Linejus sako, kad šuolių iš vienos prigrimties į kitą nėra. Galinti būti pažanga ir evoliucija, remiantis mutacijomis tik tų pačių rūšių tarpe, bet ne iš vienos rūšies į kitą.

Prof. Jucaitis nebuvo atvykęs į suvažiavimą, bet atsiuntė savo paskaitą „Virusų tyrimas“, kurios santrauką pateikė dr. P. Kaladė. Prof. Jucaitis 1937—40 metais pradėjęs tirti bulvių virusines ligas. Užkrėstų bulvių lapai susisuka, ir jų derlius mažėja. Kai kuriais virusais bulvės užsikrečia pačios per Myzus Persicae. Kiti virusai persiduoda kontakto keliu — per lapus ir šaknis. Sa-

koma, kad sveika sėkla, duoda ir virusines ligas. Dryžligė — lapų liga — buvo išgydyta, į jos virkščią įleisus dehidro askorbinės rūgšties. Chloro aminos išgydė lapų susisukimų ligą. O įleisus kobalto ir hypofosfatų kompleksus, buvo gauta nauja bulvės forma.

Kaip iš šių paskaitų santraukų matome, mokslas ieško ir randa, ieško mūsų praeities evoliucijos, tiria esamas medžiagas, jas skaldo ir pateikia mums vartojimui. Tačiau gana dažnai mokslo atradimai yra mums ir kenksmingi.

GRAIKŲ MOKSLAS PO ARISTOTELIO

Knygų serijoje apie senovės kultūras ir visuomenes Norton leidykla išleido G. E. Lloyd veiklą „Greek Science After Aristotle“. Kaina 6 dol. 95 ct.

CRANE SAVINGS AND LOAN ASSOCIATION

B. R. PIETKIEWICZ, Prez.

2555 West 47th Street

Tel. LA 3-1083

PLENTY OF FREE PARKING SPACE

7%

Mokamas už 4 m.
certifikatus.
Minimum \$5,000

6 1/2%

Mokamas už 1 m.
certifikatus.
Minimum \$1,000

5 1/4%

Mokamas už
investavimo
sąskaitasPINIGAI ĮNESTI IKI 15 D. PELLO NUOSIMČIUS NUO 1 D.
Dividendai mokami kas 3 mėnesiai.

VALANDOS

ANTRAD. IR PENKTAD.

SEKSTAD. 9 v. r. iki 12 v. d.

PIRMAD. IR KETVIRTAD.

9 v. r. iki 5 v. v.

9 v. r. iki 9 v. v.

SIUNTINIAI I LIETUVĄ

1. MOSŲ BENDROVE veikia nuo 1947 metų. Kiekvienais metais mes persiunčiame į Lietuvą greit ir saugiai tūkstančius siuntinių.
2. MOSŲ BENDROVEJE ir jos skyriuose Jūs visuomet rasite didelį pasirinkimą prekių, kurios labai vertinamos Lietuvoje.
3. TAIP PAT PRIMAME užsakyti AUTOMOBILIAMS (Zigul, Moskv, Zaporozec), motociklams, šaldytuvams ir kit. oficialiomis kainomis.
4. JEIGU JŲS NORITE PAKVIESTI į Lietuvos gimines, mes parūpiname reikalingus dokumentus.

CENTRAL PARCEL SERVICE, INC.

220 SOUTH STATE ST., CHICAGO, ILL. 60604

TEL. WA 2-9354

ir mūsų skyrius:

2618 WEST 63rd ST., CHICAGO, ILL. 60629

TEL. WA 5-2466

DVIEJOSE PATOGIOSE VIETOSE

NEMOKAMAI NYLON ANTKLODĖ KAI PADESITE \$500.00

(iki spalio mėn. 13-os d.)

TAIP, MES SIŪLOME....

MAXIMUM GALIMĄ PELNĄ UŽ JŲSŲ SANTAUPAS

PALYGINKITE ŠIUOS MOKEJIMUS

TERMINUOTOS — CERTIFIKATŲ SĄSKAITOS
(TIK NAUJOM SĄSKAITOM)
už \$5,000 ar DAUGIAU

PALČKANOS	BRANDA	METINIS PALČKANŲ PRIEAGULIS
7%	4 Metų	7.35%
6 1/4%	30 mėnesių	7.08%
6 1/2%	Dviejų metų	6.81%
Už \$1,000 ar daugiau		
6 1/4%	Vienerių metų	6.81%

KNYGELIŲ SĄSKAITOS
(NAUJOS IR TURIMOS SĄSKAITOS)

5 1/4%

prianga iki 5.39%
už sukauptą kapitalą
per vienerius metus.

MIDLAND SAVINGS & LOAN ASSOCIATION

8929 S. Harlem Ave., Bridgeview, Illinois 60455 • Phone 598-9400

4040 Archer Ave., Chicago, Illinois 60632 • Phone 254-4470

LOBBY HOURS: Mon., Tues. 9 to 4:30, Thurs. Fri., 9 to 5; Sat. 9 to 1. Closed Wednesday.

CHRYSLER — PLYMOUTH — IMPERIAL — VALIANT

BALZEKAS MOTORS

4030 Archer Avenue

Tel. VI 7-1515

Now... A New Service From Balzekas!

AUTO RENTAL

Rates
From

\$6 Day

NEW PLYMOUTH: Rates start at \$6 Day, 8c Mile
For Rentals Call Mike Kool at VI 7-1515

Nauji 1973 PLYMOUTH, 2 dr. DUSTER \$2,376.00

Nauji 1973 CHRYSLER 4 durų — nuo \$3,696.00

Daugumas automobilių turi Air Conditioning.

Yra likę keletas naujų 1972 metų 4 durų

PLYMOUTH Hk už \$1,864.00

VARTOTI gerame stovyje AUTOMOBILIAI parduodami
URMO KAINA.

Turime naujų ir vartotų STATION WAGON.

Seniausios CHRYSLER prekybininkas Chicagoje

Kultūrinė kronika

Garsėja žemaitijoje gimę skulptoriai

Salia Antano Brazdžio (Londonas), Salia Antano Mončio (Paryžius), šiuo metu Europoje labai aukštai iškilo dar ir kiti skulptoriai, pasirašančio rašymo gimę Vilniuje, Kėdainiuose, Kretingos apskr., 1936 m. Taigi ir jo meno pasaulį jau žinoma pavardė Samogit nurodo žemaitį.

Skulptorius gyvenime turėjo progos meno akademijas lankyti Vilniuje, Maskvoje, Leningrade, vėliau Vakarų pasaulyje galėjo suirti ir artimą kontaktą su taigi Lietuvoje (Druskininkuose) gimusių garsiuoju skulptoriumi Lipchitzu ir padirbėti jo aplinkoje. Visa eilė Samogit parodų įvairiuose Europos meno centruose iškėlė jį ir pirmieji šių dienų skulptorius. Jo skulptūrų jau yra įsigiję žymūs meno kolekcionieriai šiuose kraštuose: Prancūzijoje, JAV, Šveicarijoje, Belgijoje, Olandijoje, Italijoje, Rusijoje, Vokietijoje, Lenkijoje, Ispanijoje, Anglijoje ir Skandinavijoje. Jo darbai randami šiuose muziejuose: Ville de Paris — Centre National de l'Art Contemporain, Musee du Havre.

Šiais metais rugpjūčio ir rugsėjo mėn. Samogit skulptūrų paroda buvo Schindler galerijoje, Berne, Šveicarijoje. Prisiustame puošniaus parodos katalogo kampe skulptorius sava ranka gražiai lietuviškai įrašė: "Turiu parodą Berne ir tikėjosi truputį pagarsinti taip jau uždengta Lietuvos vardą ir kultūrą".

Samogit
Iš dailininko darbų parodos Schindler galerijoje, Berne, Šveicarijoje (žūr. kultūrinę kroniką)

stymo progomis čionykštėje mūsų veikloje vis visiemis labai praverčia dailininkų paveikslai, Toliau atvejis pramatant, dabar yra labai gera proga dailininkų kūryba apsirūpinti.

VAIKŲ KNYGŲ PARODA CHICAGOJE

Mokslas ir pramonės muziejus Chicagoje lapkr. 1 — 11 d. organizuoja Vaisių knygų savaitę. Bus vaikių knygų paroda, susitikimai su vaikų knygų autoriais, teatre bus Goodman aktorių grupės atitinkamas vaidinimas. Pačiame muziejuje bus speciali "Sviesų fantazijos" paroda, atskleidanti laisvą panaudojimą. Kad būtų patraukti vaikai, net bus atgabenta žvėrelių iš Lincoln parko zoologijos sodo ir žuvų iš Shedd akvariumo. Kadangi dabar daugiau rodoma susidomėjimo etninėmis grupėmis, reikėtų susidomėti galimybėmis parodoti išstatyti ir išvystyti lietuviškų leidinių vaikams.

LIETUVIA MERTONO PRIEMORTINIAM DIENORASTY

Naujų knygų lentynose pasirodė veikalas: "The Asian Journal of Thomas Merton". Tai dienoraštis trapisto rašytojo Thomas Merton, autoriaus veikalų, lietuvių religinių veikalų, kurių kai kurie pateko net į labiausiai perkamų knygų sąrašą. Ši knyga tai jo užrašai, išvykus į Aziją 1968 metais, kada jis buvo pakviestas dalyvauti rytų ir vakarų vienuolynų konferencijoje Bangkok, kur po paskaitos savo kambaryje buvo mirtingai nutrenktas elektros, pasiekusios jį iš sugedusio vėsinatuvu.

Knyga apima Mertonio dienoraštį, jo privačius užrašus sau ir jo ištraukas iš kelionėje skaitytojų veikalų. Supažindina skaitytoją su nuostabią rytų asketika ir mistika, aprašo tris savo pasikalbėjimus su Dalai Lama, aptaria matytas vietas ir sutiktus žmones: tai nirvanos besiekiančius rytų asketus, tai rašytojus ir mokslininkus.

Veiklas ypač stebina ypatingai geru suredžavimu. Vėlonio rankraštis, keblus išskaityti, la-

bai gerai iššifruotas, tekstas gausiai iliustruotas, įdomesnės kalbos, pareiškimai paduodami ištisai priede, duotas smulkus bibliografinis sąrašas, parūpinas gausus Azijos religinių ir kitokių terminų žodynas (pirmą kartą toks anglų spaudoje) pagaliau — alfabetinė medžiagos rodyklė. Tai ypatingai uolus darbas vėlonio rašytojo buvusių talkininkų: N. Burton, P. Hart ir J. Laughlin, pasikvietus indų

Nauji leidiniai

● PROBLEMS OF MINATIONS: BALTIC PERSPECTIVES. Editors: Arvids Ziedonis, Jr. (Muhlenberg College), Rein Taapepera (University of California, Irvine), Mardi Valgmae (Lehman College, City University of New York). Association for The Advancement of Baltic Studies, Inc. California State University, San Jose. San Jose, California 1973.

Leidiny 214 psl., kaina kietais viršeliais 8.50 dol., minkštais — 3.95 dol. Knyga užsiskompa šiuo adresu: AABS Executive Office, 366-86th St., Brooklyn, N. Y. 11209. Library of Congress Catalog Card Number: 73-76063.

● DIEVO APVAIZDOS LIETUVIŲ PARAPIJA, 1908 - 1973. Southfield, Michigan. Redagavo Jonas Urbanas. Viršelis Stasės Smalinskienės. Spaudė Draugo spaustuvė. Tiražas 1000 egz. Knyga iliustruota nuotraukomis, 112 psl.

● VINGIS, 1973 m. balandžio mėn. Sūduvių mokslo ir kultūros

mokslininką A. Chakravarty. Knyga turi 480 psl., kaina 12 dol. 50 ct., išleido New Directions, New York.

Mums malonu, kad viename knygų puslapyje suminėta ir Lietuva: kalbant apie Česlovą Milosz, pažymima, kad jis gimęs Lietuvoje.

žodis, 16 psl. iliustruotas. Leidinio spausdinama 2000 egz. Kaina 10 zlotų. Adresas: 00-490 Warszawa, ul. Wiejska 16-16, Poland.

● SALTINIS, 1973 m. rugpjūčio mėn. Nr. 4. Tikybinės ir tautinės minties žurnalas. Išeina kas antras mėnuo. Redaguoja S. Matulis, M.C. Metinė prenumerata 3.00 dol. Redakcijos ir administracijos adresas: 16 Hound Rd., West Bridgford, Nottingham NG2 6AH, England.

● MŪSŲ ŽINIŲ, 1973 m. rugpjūčio mėn. 9 d. Nr. 1 (35). Lietuvių jėzuitų ir Jaunimo centro

Vyriškų ir moteriškų drabužių siuvėjas profesionalas
TONY PAZNEKAS
(PHILLIPS CLEANERS)
6910 S. Western Av., tel. GR 6-4310
Atidaro nuo 8:30 v. r. iki 6 v. vak.

Chicagoje dvisavaitinis biuletenis, Leidžia lietuvių jėzuitai. Atsakingasis redaktorius: Alg. Kezys, S.J. Biuletėnį redaguoja Danutė Vakarė, 7114 S. Talman Ave., Chicago, Ill. 60629. Biuletenis siuntinijamas visiems, kurie tik jo pageidauja.

ROOSEVELT PICTURE FRAME COMPANY

Manufacturers

Rankomis išpauštyti paveikslų rėmai, pritvirtinti paveikslams ir skelbimams, rėmai — metalu aplieti rėmai.

2400 So. Oakley Ave., Chicago
Tel. Virginia 7-7258 - 59

FRANK'S TV and RADIO, INC.

3240 SO. HALSTED STREET TEL. CA 5-7222

DIDELIS PASIRINKIMAS ĮVAIRIAUSIŲ TELEVIJOS, RADIO IR STEREO APARATŲ PARDAVIMAS IR TAISYMAS.
SPALVOTOS TELEVIJOS APARATAI

PETKUS MARQUETTE FUNERAL HOME

— TEVAS IR SŪNUS —

TRYTS MODERNIŠKOS KOPLYČIOS

2533 West 71st Street Tel. 476 - 2345
1410 S. 50th Ave., Cicero Townhall 3-2108-09

AIKŠTE AUTOMOBILIAMS STATYTI

Laidotuvių Direktorai

MAZEIKA & EVANS
6345 SO. WESTERN AVE.

TRYTS MODERNIŠKOS
AIR-CONDITIONED KOPLYČIOS

MAKINGAS VISTA

REpublic 7-8800 REpublic 7-8891

EUDEIKIS

DOVYDAS P. GAIDAS — GERALDAS F. DAIMID

Laidotuvių Direktorai

Trys Moderniškos Kopyčios:

4330 South California Avenue
Telefonai: LA 3-0440 ir LA 3-9852
4605-07 South Hermitage Avenue
Telefonas YArds 7-1741-2

LAIDOTUVIŲ DIREKTORIAI

Lietuvių Laidotuvių Direktorų Asociacijos Nariai

ANTANAS M. PHILLIPS

3807 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-3401

STEPONAS C. LACK (LACKAWICZ) IR SŪNUS

2314 W. 23rd PLACE Tel. Virginia 7-6672
2424 W. 69th STREET Tel. REpublic 7-1213
11028 Southwest Highway, Palos Hills, Ill. Tel. 974-4410

PETRAS BIELIONAS

4348 S. CALIFORNIA AVE. Tel. LAfayette 3-3572

POVILAS J. RIDIKAS

3354 S. HALSTED STREET Tel. YArds 7-1911

JURGIS F. RUDMIN

3319 S. LITUANICA AVE. Tel. YArds 7-1153-39

VASAITIS — BUTKUS

1446 S. 50th AVE, CICERO, ILL. Tel. OLympic 2-1008

Filmų įvairumai

Kai vyras savo žmoną iš proto varo

STASĖ SEMENIENE

Plačiai išreklamuotas, dar daugiau ištrimituotas filmas "NIGHT WATCH" su dviem stipriais aktoriais (Elizabeth Taylor ir Lawrence Harvey) yra kone įgrišęs atkūrimas senos painiosios apie žmoną, kurią vyras bando padaryti nepilnaprotę. Šia tema seniau net keli filmai buvo pastatyti su dideliu pasisekimu — "Gaslight" ir "Home Before Dark". Tačiau anie filmai turėjo dailiai vientisą, kad ir gudriai suraizgytą turinį, didelę dozę laukiamo netikrumo ir teroro. O taipgi įtikinančiai jautrias herojes, kaip Ingrid Bergman ir Jean Simmons.

O ką mes randame "Night Watch"? Tik gerokai sujauktą pasakojimą, kaip kokį siūlų kamuolį, kuriame nerasi nei pradžio, nei susivoksi, kur pabaiga. Turinį per daug kalbančių scenų, retkarčiais pertrauktų sen bei ten gasdinančių momentų. O nusikraustos, švelnios herojės vietoje mes matome nepaimamą tvirtovę, sudarytą (labai rūpestingai) iš dirbtinės kosmetikos — Elizabeth Taylor. Negali nė pagalvoti, kad kas nors drįstų ją paliesti, o ką jau bekalbėti apie terorizavimą. Tuo labiau to nesitikėtum iš jos silpnavalo vyro (Laurence Harvey).

Atrodo, lyg jos visas rūpestis sukauptas, kad tik nė plaukelis nepajudėtų jos šukuosenoje. Apisirengusi nors ir prabangiais, plačiais, bet be jokio skonio rūbais, keičianti pusę tuzino perukų, apsikabinėjusi keliais svarais brangenybių, ji panaši labiau į juokingą karikatūrą, o ne skriaudžiamą moterį.

O vis dėlto po tuo dirbtinumo sluoksniu slypi dar vis žavi moteris. Klasiškai taisyklingi puikūs bruožai dar puošia jos veidą, o metų ir svarų priedai duoda jai daugiau žemišką, labiau gyvenimišką vaizdą.

Šiame filme ji negalėjo pasireikšti nei vaidyboje (kaip ji triumfavo filmuose "Suddenly, Last Summer" ir "Who's Afraid of Virginia Woolf?"), nes kartu su Harvey jie buvo slėgti prisilėgti akmeniniu filmo teksto svoriu.

Norėta filmą padaryti gasdinančią, o išėjo tikrai — perėjimas iš nuobodumo į neskoningumą.

Filmas skiriamas visiems, nežiūrint amžiaus, rodomas apylin-

KONCERTINĖS YPATINGAS GITARAS IR KANKLES DARO PAGAL UŽSAKYMĄ IR TAISO STYGIŲ MUZIKOS INSTRUMENTUS

KVIRINAS RUNIMAS
4914 W. Cermak Rd.
CICERO, ILL. 60650
Tel. — 632-3200

SPYGLIAI IR RYKLIAI

REDAGUOJA DR. S. ALICNAS

PAŽANGOS RITMAS

Kas būtų be pažangos? Tikriausia grąbas, nes visi mes kokiame rojuje sėdėtume, obuolius graužtume ir nuogi vaikščirotume. Pažanga mus iškelia į padanges ir virš jų. Pažanga žmogui, ypač lietuviui, duota, kad jis veržtųsi į aukštumas, taptų laimingas ir kitus laimingais darytų. Va, jeigu žmogus, neklausydamas kokių ten daktarų išvedžiojimų, storėja, tai reiškia, kad jis tampa laimingas. Jis ne tik daro gera maisto pramonei, sunaudodamas maistą, bet taip jam reikia didesnių drabužių, ir tai jau neabejotinas pramonės kelimas. Lietuvis garšėja ne tik tuo, ką jis uždirba ar suvalgo, bet garšėja ir vieta, kurioje jis gyvena.

Kai atvyko į šį kraštą, brolis lietuvis gyvena rūšelyje. Anot to a. a. Valentino, Dieve duok beismą, o dypukas pats atsiranda. Taigi pradžioje buvo sklepičiai, arba kokios salkutės. Laikui bėgant atsirado buteliai, paskui nameliai, paskui namai, paskui rezidencijos, o dabar jau einama prie rūmų. Va, kai pašaukia kas telefonu, atsiliepi, kad čia ne to ar to rezidencija, bet čia to ir to rūmai. Kalbininkai siūlo nevaruoti rezidenciją, o namus, bet, reikiama manyti, tai tikras nesupratimas, nes namai — tai namai, o rezidencija — tai rezidencija, o rūmai — tai jau rūmai.

Pažanga ir susisiekiame. Pradžioje važiuoti 30,000 dol. vertės autobusu, o vėliau su 300 dol. vertės fordu, o dabar su 5,000 dol. oldsmobile. Pažanga ir susiejimuose. Pirmą renginį banketą kokią parpinę salę, o dabar jau rengi kokiam Martinique restorane ar kokiose Konrado Hiltono menėse.

Pažangos ritmas Sovietų Sąjungoje. Partija suprojektavo tokių gyvulių, kurie duoda lašinius, pieną, vilnas ir deda du kiaušinius per dieną.

Spygliški sakiniai Lietuvių mokytojų studijų savaitėje

Iš stovyklos vienkartinio leidinio „Mišrūs balsai“, redaguoto Rimo Černiaus

Jei jaunuolis, sutikęs savo širdies damą, mėgins prisipažinti meilėje iš špagalkos, tai ta dama jį pasiųs vėlniop.

Akt. H. Kačinskas

Egzistuoja klaidinga tradicija, kad tuščias pilvas yra geriausias akstinas rašytojui kurti.

Al. Baronas

Visas tų tyrimų tikslas buvo padaryti pacientus durniais.

Dr. N. Ankuviene

Kai niekas klasėje neatsako, atsako mokytojas.

St. Barzdukas

Kalbos yra pasisavinamos aktyvaus centro smegenyse, bet tas centras yra tiek protingas, kad kalboms neleidžia susimaišyti.

Dr. A. Norvilas

Pereiti iš vienos sistemos į kitą nėra tas pat, kaip pereiti iš vieno kambario į kitą.

P. Maldeikis

Eutizazmo ir meilės pilna atsistojau prieš klasę, bet po pir-

mos pamokos visas idealizmas išnyko.

R. Plioplytė

Aš stropiai išblusinėju dvylika knygų apie beskyrę sistemą.

P. Maldeikis

Paveikslukai turi būti gražūs, o ne bet kaip mokytojo papėkioti.

R. Plioplytė

Iš ko mokinsys pasišaipys, jei ne iš mokytojo kalbos.

H. Kačinskas

Blogu lektorium laikomas tas, kuris skaito savo paskaitą, įbedęs nosį į tekstą.

Akt. H. Kačinskas

Vasaris svarsto, svarsto, ar mesti kunigystę, o dabar žybt ir išeina iš kunigystės tūkstančiai.

A. Baronas

Mes, kalbininkai, padarėm klaidą, kad nusileidom Smetonai dėl — in.

Dr. Pr. Skardžius

Tai natūralus dalykas tremties gyvenime: murzina dabar vienas kitą kaip išmano.

Dr. Pr. Skardžius

PATARIMAS AUTORIU

„Romaną „Sunkiausių kelių“ ne tik atidžiai skaičiau, bet ir istorinius šaltinius žvilgtelėjau, o autorius pakaltintas dar kartą perskaičiau. Ne pro šalį būtų ir pačiam J. Gliudai savo romaną dėmesingai perskaityti“.

Balys Gražulis

VISOKIE VIDUDINIAI

Bern. Brazdžionis išleido eilių knygą „Vidudienio sodai“, R. Granauskas išleido knygą „Vidudienio dalis“, gi kad tie bedirbą soduose ir su dalgiu neužmirštų eiti pietų Č. Grincevičius išleido „Vidudienio varpus“.

PATARIMAI

„Jei esi 3 pėdų aukščio; arba futbolininkas, jeigu sveri 27 svarus; arba kalbėtojas per ateitininkų šventę, jei nemoki lietuviškai kalbėti. Rimčiau — nelaužyk sąvės, bandydamas būti profesorium, jei tegali būti sunkvežimio vairuotojas, kadangi nekaip išeis“.

Vyt. Kliorys
„Ateitis“

TIK VIENAS IŠSISKIRIA

Prancūzijos visuomeninės nuomonės institutas kreipėsi į vyrus su tokiu klausimu: „Kas komanduoja namuose?“ Buvo apklausta 500 vyrų.

305 vyrai atsakė: „Mano žmona“.

194 vyrai atsakė: „Mano uošvė“.

Tiktai vienas vyras tvirtai ir aiškiai pareiškė: „Aš“.

Patikrinus paaiškėjo, kad tas vyras jau ketveri metai yra našlys.

Išradau žodį garsiagėniškas, panašiai kaip fotogeniškas, tik nežinau, ar jį prof. Skardžius patvirtins. O amerikiečių tanpe populiarius yra „sexy voice“.

H. Kačinskas

Vienas kvailys gali įmesti į ežerą akmenį, bet dešimt protingų gali jo nesurast.

A. Baronas

Chicago liuanistinės mokyklos direktorius J. Masilinas, Mokytojų studijų savaitės komendantas. Prieš Rima Pauliukonytę

GRŪDAI IR BEDOS

Sovietų Sąjunga yra specialitė žmonių gyvenimą apunkinti. Kai nėra grūdų, gyvenimas sunkus, bet, kai yra grūdų, vėl gali gyvenimas pasunkėti, kaip tai vaizduoja amerikietis rašytojas Art Buchwald. Jis taip kalba apie kilmingąją Sovietų Rusiją, kurią kankina blogi orai, blogas derlius ir gera santvarka. Buchwaldas rašo:

— Visame pasaulyje giriamas sovietų sumanymas pirkti Amerikos kviečius, bet niekur neskelbiamos problemos, kurios atsiranda Rusijoje dėl padidėjusio kviečių ištekliaus. Neseniai įvykusiam Politbiuro posėdyje Maskvoje paaiškėjo beveik nepakeliamas spaudimas eiliniam sovietų piliečiui, kurį sukėlė tas kviečių pirkimas. Štai kaip skambą ištraukos iš to posėdžio protokolo:

— Draugai, mūsų piliečiai skundžiasi, nes įsakome jiems suvalgyti tris kepalus duonos per dieną.

— Na tai kas? Argi jie nesupranta, kad tokiu elgesiu naikina Amerikos ekonomiką?

— Taip, tai tiesa, bet mūsų žmonės nupratę tiek daug duonos valgyti.

— Įsakykite, kad visi fabriku darbininkai turi būtina suvalgyti bent du milžiniškus sumuštinis priešpiečių metu.

— Tai jau padaryta. Mes net įsakėme, kad kiekvienas sovietų pilietis turi suvalgyti bent tužną kvietinių blynų pusryčiams, bet vis tiek negalime sunaudoti visų Amerikos kviečių.

— Kaip su duoniniu pudingu?

— Kiekvienas sovietinis restoranas turi išvirti ir žmonėms suvalgydinti bent 3,000 galionų duoninio pudingo per dieną. Pereitą savaitę Leningrade buvo prasidėjęs sukilimas prieš duonos pudingą, ir 15 milicininkų paskandinti didžiuliuose Markso Engelso kėpyklos katiluose. Žinoma, tų riaušių kaltininkai areštuoti.

— Ką su jais padarėte?

— Jie nuteisti iki gyvos galvos tik „ant duonos ir vandens“.

— Bet, draugai, jeigu jau kartą riaušės pasireiškė Leningrade, visur panašiai gali atsitikti. Mes turime išgalvoti, kaip suvartoti kviečių išteklį. Kiek tonų kviečių sugebėjome išprausti satelitiniams kraštams.

— Mes privertėme Lenkiją paimti 10 milijonų buelių, Čekoslovakiją — 14 mil. ir Vengriją — 12 mil. Mes prašėme Tita, kad priimtų kviečių, bet jis mus pasiuntė po... — Ar nereikėtų pasiųsti keleto bombonešių virš Belgrado ir išmesti keleto milijonų tonų.

— Tai galėtų pakenkti viešajai pasaulio nuomonei. Mus gali apkaltinti, kad pradėjome kvietinių karą.

— Kodėl nepripildyti MIRV raketos kvietine košele ir nešauti į Kiniją?

— Tai pavojinga, nes galėtų pakenkti JAV-Sovietų santykiams. Man rodos, draugai, kad naudingiausia bus, jeigu priverstume savo piliečius daugiau kviečių suvartoti.

— Depresijos metu Amerikoje buvo praktikuojamas duonos alkaniams dalinimas. Kodėl ir mes panašiai nepadaryme?

— Bet jie tada neturėjo duonos...

— Principas juk tas pats: jeigu kas neis stoti į eilę ir duonos nenorės imti — sušaudysime.

— Puiki idėja! Paskelbkime, kad kiekvienas, kuris sumanys laikytis dietos, bus išvežtas į Sibirą.

— Mes turime įtikinti sovietų piliečius, kad kiekvienas išvalgytas manų košės dubenelis, priartins amerikietiską kapitalistą prie badavimo.

— Tegul Amerika šaukia prieš mūsų atominis povandeninius laivus SALT pasitarimuose, mes juos išdažysime kvietinėmis bandelėmis.

Šitai sovietinius ūkio darbus vaizduoja amerikiečių laikraštis

KELIONĖSE

Bilietai

Moteris, sugrįžusi iš atostogų kelionių draugė klausia:

— Kokias šalis aplankė?

— O, gerai nežinau, nes visus bilietus pirkau vras

Meksikoje

Amerikietis turistas Meksikoje klausia taksi vairuotojo, kam šis, gatve važiuodamas, kartais važiuoja kaire, kartais dešine puse.

— Mes Meksikoje nežinome nei kairės, nei dešinės, mes teži- nome tik saulę ir šešėlius.

Keliautojas

Pennsylvanija keliaujant, automobilistas pamatė netoli greiklio miegantį žmogų, šalia kurio buvo iškaba, kur jis nori vykti, su užrašu Oregon, o čia pat buvo ir kita iškaba su užrašu: „Kas norėsite mane paimti, pasignalizuokite“.

KVAILYS

— Tu esi paskutinis kvailys, sako žmona vyrui, — tavo tėvai kvailiai ir tu viską darai kaip kvailys ir, jei būtu pasaulinis kvailių konkursas, tai tu laimėtum antrą vietą.

— Kodėl antrą? — nustebo vyras.

— O todėl kad tu kvailys, — atsako žmona.

SEPTYNI PENSININKAI

1. Plaučiai sako: taip užterštas oras, nebegalime deguonies nuo teršalų išskirti, eisiu į pensiją.

2. Širdis sako: nebegalime išskirti gero patrioto nuo koloboranto.

3. Smegenys sako: nebegalio vadovauti galvai, nes per daug svetimų smegenų plovėjų.

4. Akys sako: nebegalime išskirti gero nuo blogio, balto nuo raudono.

5. Skrandis sako: tiek daug parengimų ir prisikėmį skrandį savaitė, nebegalime suvirškinti.

6. Inkstai sako: Nebegalime perfiltruoti viso šlapso, eisim į pensiją.

7. Niekur neinas sako: nežinau kaip aš eisiu į pensiją, jei aš iš viso niekur neinu.

J. B.

Nemandagus jaunimas

Perpildytame tramvajuje girdėti sujudintas balsas.

— Dabartinis jaunimas nė kiek negerbia vyresniųjų!

— Nesuprantu, ko jūs norite? — klausia vienas keleivių. — Juk tik prieš minutę jaunuolis jums užleido vietą.

— Na, tai kas, kad užleido? — šaukia tas pats pilietis. — Aš sėdžiu, o mano žmona stovi.

BALYS PAVABALYS

VIENA GRAŽI. KITA — KAŽI

Aš nepavydžiu Rūtai Lee, Kad ji graži, kad ji meili. Tegu gerbėjų turi būrį, Tegu i Kissingerį žiūri, Arba įsiai į ją. Tegu. Dėl to nei pykstu, nei sergu.

Bet aš pavydžiu Rūtai kitai (Dėl to sergu neapsakytai), Kad ji, užaugus dypuke, Nepasiliiko barake, Kad riečia nosį tuo kampu Kurio dalim ir aš ampū.

SPYGLIUOTINIAI UŽRAŠAI

— Vienas Ženevos bankas reklamuoja:

„Jaunuoliai, neveskite dėl pinigų! Mes jums mielai paskolinsime“.

— Prie vienos amerikiečių bažnyčios stovi indas aukoms su tokiu užrašu:

„Jeigu nori paaugoti geriausia, ką tu turi, — duok pinigų!“

— Užrašas viename Šveicarijos baseine:

„Į baseiną mėtyti žmones ir šiukšles griežtai draudžiama“.

Solženicinas nustebe, kad iš grąbo su būžinu kyla tėvas Stalinas.

SAUGIAUSIA VIETA

„Dirvoje J. Soliūnas rašo: „vadovas Lauraitis klausia, kur lėktuve saugiausia sėdėti. Pykteliu ir atkeru, kad saugiausia sėdėti — Marquette Parke pas Lietuvininką“. (Gintaro alinė — red.).

— „Daugumas čionykščių savus kūnus laiko šiukšlių dėžėmis: į jas meta, kas papuola.“

Dr. J. Adomavičius

— Iš tuščio nieko nenušausi.

J. Soliūnas

„Jeigu esi šikšnosparnis, nebandyk būti žuvis, arba bus blogai. Jei esi banginis, nebandyk būti pelė, nes tuomet katinas tavę suras, nežiūrint kur tu pasislėpsi, ir vėl bus blogai“.

Prof. St. Salkauskis

DAILININKO DARBAS

(Pratiminė mankšta pagal abėcėlę)

Dangaus dovana dunda, Debesys dirvas drėkina, Drebulys drebina drąsų draugą, Daug dėmesio jis duoda degtinei.

Džiaukis didingomis dykumomis, Dailininko dailiai dažytom dali- mis;

Dumblai ir drenažai drobėje drybo, Džiovinamos durpės dirvas dabino.

B. Bac.

Manekenams svarbu ne jų vidus, bet išorė

— Skirtingi tikslai — jis troško meilės be vedybų, ji — vedybų be meilės.

— Gyvenimas pasirodo ne toks jau trumpas, jeigu nori gražiai jį nugyventi šeimoje.

— Specialistas yra asmuo, kuris padaro klaidas du kartus.

— Kai kas su ugnele temoka dirbti vieną darbą: pūsti į akis dūmus.

Sovietinis remontas arba darbųmetyje ir akmuo kruta. Taip ūkio darbus vaizduoja komunistinė „Šluota“.